

Yusuf Tuna ALEMDAR¹
Araştırmacı

Seifeldin ABBAS
Öğrenci
ODTÜ Uluslararası İlişkiler

Elifnaz KAMALAK
Öğrenci
ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama

DEĞERLENDİRME NOTU

AVRUPA’NIN KAPASİTE AÇIĞI: SEBTE KRİZİ IŞIĞINDA GÖÇ YÖNETİMİNİN SINIRLARI

30-31 Temmuz 2026’da yaklaşık 72 bin kişi Fas’tan Sebte’ye (Ceuta) geçmiştir. Bu not, Avrupa gündemine öncelikle bir sınır güvenliği krizi olarak yansıyan bu olayın aynı zamanda bir devlet kapasitesi sınaması olduğunu ileri sürmektedir. Avrupa ülkeleri dört kamu politikası hedefini aynı anda yönetmek zorundadır: ekonomik ve demografik ihtiyaçlar doğrultusunda iş gücünün seçici ve düzenli kanallardan temini, dış sınırların etkin kontrolü, uluslararası koruma yükümlülüklerinin hukuka uygun biçimde yerine getirilmesi ve bu hedeflerin gerektirdiği toplumsal, idarî ve malî kapasitenin sürdürülmesi. Bu hedefler ilkesel olarak birbiriyle çelişmez. Aksine, ihtiyaç duyulan düzenli göçü kabul edip düzensiz geçişleri sınırlamak mümkündür. Ekonomik ve demografik ihtiyaçların varlığı da düzensiz girişleri meşru veya işlevsel bir iş gücü politikası aracına dönüştürmez. İşgücü ihtiyacının karşılığı, ölçeği ve niteliği kamu otoritelerince belirlenen düzenli kanallar; düzensiz hareketliliğin karşılığı ise etkin sınır yönetimi, hızlı statü işlemleri ve hukuka uygun geri dönüş kapasitesidir. Sorun, iş gücü politikasından sınır güvenliğine, iltica süreçlerinden geri dönüş kapasitesine ve toplumsal uyuma uzanan bu araçların ortak ve öngörülebilir bir kurumsal çerçevede bütünleştirilememesidir. Sebte’de kısa sürede yoğunlaşan kitlesel geçiş, bu kapasite açığının yerel, ulusal ve Avrupa düzeyindeki sonuçlarını görünür kılmıştır.

¹ <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1506>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazarlarına aittir. TEPAV’ın resmî görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

Krizin zamanlaması, Avrupa göç gündeminin iki ayrı yüzünü üç hafta arayla yan yana getirmiştir. 14 Temmuz 2026'da Avrupa Komisyonu, Avrupa Birliği'nin (AB) üçüncü Demografi Raporu'nu yayımlamıştır. Rapora göre, AB nüfusu 2029'da 453,3 milyonla zirveye ulaşacak, ardından yüzyılın sonuna doğru yaklaşık 399 milyona gerileyecektir (European Commission, 2026a). Raporu sunan Komiser Dubravka Šuica göçü, azalan iş gücüne karşı bir zorunluluk olarak nitelendirmiştir. Sebte'deki geçişlerin hemen ardından ise 22 AB üyesi devletin lideri, dış sınırların güçlendirilmesi ve göçün araçsallaştırılması ile diğer hibrit tehditlere karşı koordineli eylem çağrısı yapmıştır. 4 Ağustos 2026'da İrlanda dönem başkanlığında olağanüstü toplanan AB İçişleri Bakanları, İspanya ile dayanışmalarını açıklamıştır (Euronews, 2026a, 2026e).

Bu iki gelişme, birbirini dışlayan iki ayrı politika yaklaşımını değil, aynı devletlerin eş zamanlı olarak benimsediği hedeflerin farklı yüzlerini yansıtmaktadır. Greenhill (2016), 2015-2016 krizinde koruma söylemi ile caydırıcılık uygulamaları arasındaki gerilimi "*policy schizophrenia*" (politika şizofrenisi) kavramıyla tanımlamıştır. Bu notta ise kavramın literatürdeki yerine işaret edilmekle birlikte aynı olgu, politika hedefleri arasındaki yapısal uyumsuzluk olarak adlandırılmaktadır. Bu iki yaklaşım arasındaki ayrım önemlidir: Şizofreni benzetmesi politikadaki tutarsızlığı teşhis ederken yapısal uyumsuzluk, kurumsal tasarımdan kaynaklanan bir soruna işaret etmektedir.

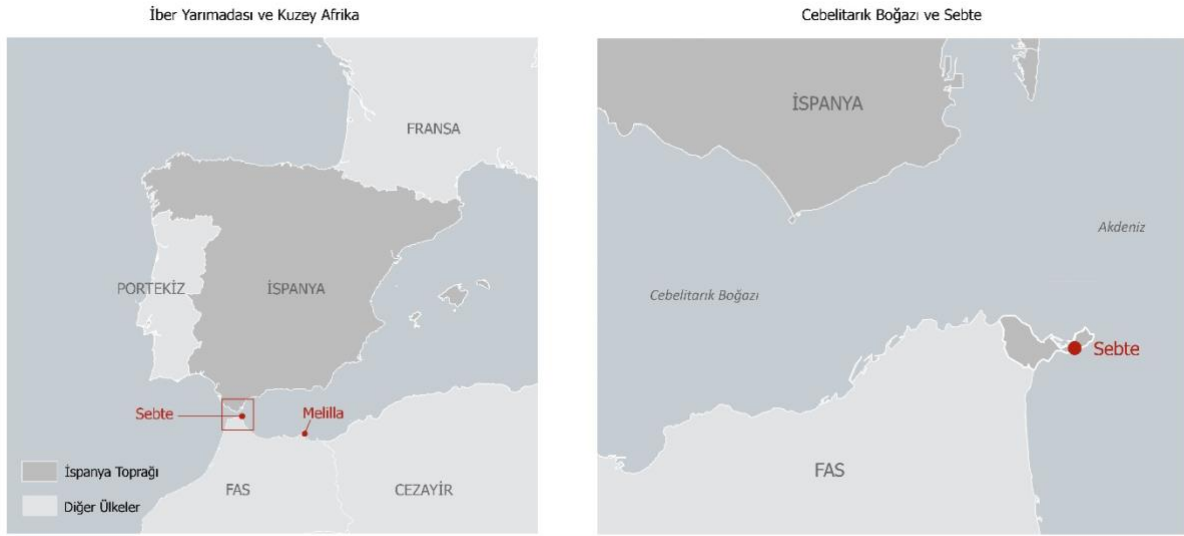
Notun tezi üç adımda geliştirilmektedir. İlk adımda Sebte örneği üzerinden, genel göç hacminden bağımsız olarak kısa sürede tek bir noktada yoğunlaşan hareketliliğin yerel ve ulusal kapasiteyi nasıl zorlayabildiği ortaya konulmaktadır. İkinci adımda Avrupa'nın iş gücü ihtiyacının yapısal olduğu, düzenli göç kanallarının bu ihtiyacı karşılamakta yetersiz kaldığı ve düzensiz hareketliliğin tek bir nedene dayanmadığı gösterilmektedir. Üçüncü adımda ise dış sınırlarda kurulan iş birliğinin geçişleri azaltabildiği; ancak denetimsiz ve tek taraflı yürütüldüğünde siyasî bağımlılığa ve hukukî risklere yol açtığı tartışılmaktadır. Sonuç bölümünde bu tez, izlenebilir ve sınanabilir bir öngörüye dönüştürülmektedir. Kavramsal ve yöntemsel bir çerçeve notun tamamı için geçerlidir. Metinde "göç" üst kavram olarak kullanılmakla birlikte düzenli iş gücü göçü, düzensiz sınır geçişi, yabancı doğumlu nüfus, yabancı vatandaş ve yıllık göç akımı farklı istatistiksel kategorileri ifade etmektedir. Sınır tespitlerine ilişkin veriler, kişi sayısını değil olay sayısını gösterebilir. Akım verileri stok verileriyle, doğum yeri kategorileri de vatandaşlık kategorileriyle karıştırılmamalıdır. Her veri serisinin kapsadığı evren, ilgili kaynakta ya da not satırında belirtilmiştir.

Kriz rakamları için tek bir kesim tarihi kullanılmaktadır. Aksi belirtilmedikçe tüm 2026 kriz rakamları 11 Ağustos 2026 kesim tarihiyle verilmektedir. İspanya İçişleri Bakanlığının, Guardia Civil'in ve Sebte Hükûmet Delegasyonunun açıkladığı merkezî hükûmet bilançoları tek referans evren olarak alınmıştır. Sebte'deki gelişmeler devam etmektedir. Arama kurtarma, kimliklendirme ve statü işlemleri sürmektedir. Yerel makamların, Fas makamlarının ve basının aktardığı sayılar bu bilançodan farklılaşabilmektedir. Bu nedenle notta yer alan kriz rakamları kesinleşmiş nihaî değerler olarak değil, belirtilen kesim tarihindeki resmî bilanço olarak okunmalıdır. 11 Ağustos 2026 sonrasında gerçekleşen gelişmeler bu notun değerlendirme kapsamı dışındadır; sonraki tarihlerde açıklanan sayılar, burada kullanılan kesim tarihli resmî bilançonun geriye dönük olarak hatalı olduğu anlamına gelmemektedir.

SEBTE'NİN STATÜSÜ: COĞRAFYA, EGEMENLİK VE İDARE

Krizin seyrine geçmeden önce Sebte'nin kendine özgü konumunun ortaya konulması gerekmektedir. Sebte, İber Yarımadası'nda değil, Cebelitarık Boğazı'nın Afrika kıyısında, dar bir kıstakla anakaraya bağlanan küçük bir yarımada üzerinde yer almaktadır (Şekil 1). Yaklaşık 19 kilometrekare yüz ölçümündeki şehrin batıdaki yaklaşık 8 kilometrelik kara sınırı Fas'ın Tetuan iline komşudur. Kalan 20 kilometreye yakın çevresi denizdir (Acosta Sánchez, 2022). İspanya anakarasıyla kara bağlantısı bulunmamakta, ulaşım Algeciras'la kurulan deniz ve hava hatları üzerinden sağlanmaktadır. Aynı statüyü paylaşan Melilla ise boğazın doğusunda, Fas'ın Akdeniz kıyısında yer almaktadır.

Şekil 1. Sebte ve Melilla'nın konumu

Kaynak: TEPAV görselleştirmesi

Şehir, coğrafi olarak Afrika kıtasında bulunmasına ve kara tarafında tamamen Fas topraklarıyla çevrili olmasına karşın hukuken İspanya toprağıdır. 1415'te Portekiz tarafından fethedilen Sebte, Portekiz ile İspanya taçlarının 1580-1640 yılları arasındaki birliğinin ardından iki krallık ayrıldığında İspanyol Tacı'na bağlı kalmış ve bu durum 13 Şubat 1668 tarihli Lizbon Barış Antlaşması ile teyit edilmiştir. 18. ve 19. yüzyıllarda İspanya ile Fas Sultanlığı arasında imzalanan antlaşmalar, özellikle 1767 Marakeş ve 1860 Tetuan antlaşmaları, şehrin bugünkü sınırlarını belirlemiş ve İspanyol egemenliğini açıkça tanımıştır (Acosta Sánchez, 2022). Sebte ve Melilla, İspanya'nın Fas üzerindeki himaye dönemine (1912-1956) dâhil edilmemiş, doğrudan İspanyol toprağı statüsünü korumuştur. Fas'ın 1956'dan bu yana sürdürdüğü egemenlik iddiasına karşılık İspanya iki şehri ülkenin ayrılmaz parçası saymaktadır. Birleşmiş Milletlerin özerk olmayan bölgeler listesinde, Cebelitarık ve Batı Sahra'nın aksine, Sebte ve Melilla yer almamaktadır (United Nations, t.y.). İspanya'nın 1986'daki üyeliğinden bu yana iki şehir AB toprağının da parçasıdır.

İdarî bakımdan Sebte, İspanya'nın on yedi özerk topluluğundan birine bağlı değildir. 1978 Anayasası'nın beşinci geçici hükmüne dayanan 13 Mart 1995 tarihli ve 1/1995 sayılı Organik Kanun, şehre kendine özgü bir "özerk şehir" (*ciudad autónoma*) statüsü tanımıştır. Melilla için aynı tarihli 2/1995 sayılı Organik Kanun yürürlüktedir (Ley Orgánica 1/1995). Bu statü olağan belediye ile özerk topluluk arasında yer almaktadır. Şehir, genel oyla seçilen 25 üyeli bir meclis, meclisin üyeleri arasından seçilen bir başkan ve başkanın başkanlık ettiği Hükûmet Konseyi

tarafından yönetilmekte, ancak özerk toplulukların sahip olduğu yasama yetkisini taşımamaktadır. Notta atıf yapılan Sebte Özerk Yönetimi bu organları, Hükûmet Delegasyonu ise merkezî hükûmetin şehirdeki temsilciliğini ifade etmektedir. AB müktesebatı kural olarak Sebte'de uygulanmakla birlikte, 1985 tarihli Katılım Senedi'nin 25. maddesi ve 2 No.lu Protokolü uyarınca şehir, AB gümrük bölgesinin, ortak tarım ve balıkçılık politikalarının ve KDV alanının dışında tutulmuştur (Act of Accession, 1985). Schengen müktesebatı Sebte ve Melilla'da uygulanmakta ve Fas'la olan sınırlar Schengen dış sınırı niteliği taşımaktadır. İspanya'nın 1991 tarihli katılım bildirisiyle tanınan ve şehirlere özgü özel rejim uyarınca Fas'ın komşu Tetuan (Sebte) ve Nador (Melilla) illerinde ikamet edenler şehirlere vizesiz girebilmektedir. Bununla birlikte şehirlere özgü bu özel rejim nedeniyle Sebte ve Melilla'dan İspanya anakarasına veya diğer Schengen noktalarına geçişlerde kimlik ve belge kontrolleri sürdürülmektedir (Declaration on the towns of Ceuta and Melilla, 2000; Ministerio de Asuntos Exteriores, 2026). Bu düzenleme nedeniyle Sebte'ye giriş, kendiliğinden Schengen alanının geri kalanına geçiş imkânı vermemektedir.

KRİZİN SEYRİ VE ÖLÇEĞİ

30-31 Temmuz 2026 tarihlerinde Fas'tan Sebte'ye toplam 72.000 kişi giriş yapmıştır. Bu rakam, İspanya İçişleri Bakanı Fernando Grande-Marlaska'nın 4 Ağustos 2026'da açıkladığı resmî bilançoya dayanmaktadır (Euronews, 2026e; eldiario.es, 2026). Kriz sırasında dolaşıma giren tahminler geniş bir aralıkta seyretmiştir. Sebte Özerk Yönetimi 80 bine yakın, Fas İçişleri Bakanlığı ise yaklaşık 40 bin kişiden söz etmiştir. Bu farklar sayım yöntemi ve tekrarlı geçişlerin kaydından kaynaklanmaktadır. Nüfusu 84 bin olan bir şehir için 72 bin kişi, birkaç gün içinde nüfusun tamamına yakın bir ek yük anlamına gelmektedir. Aynı günlerde Melilla'da ayrı bir kriz baş göstermiştir. Melilla Hükûmet Delegasyonunun 4 Ağustos bilançosuna göre iki günde 1.323 düzensiz giriş girişimi tespit edilmiş, bunların 1.063'ü Fas'a iade edilirken 260 kişi şehirde kalmıştır (Delegación del Gobierno en Melilla, 2026).

Olayın birinci boyutu kamu düzeni ve kurumsal kapasitedir. Geçişlerin önemli bölümü dalgıç kıyafetleri ve şişme botlarla Tarajal dalgakıranının etrafından yüzülerek gerçekleşmiştir. Bir kısmı ise sınır çitinin zorlanmasıyla olmuştur. İspanyol makamları sınır bölgesini ordu ve Guardia Civil takviyesiyle kontrol altına almış, kıyıya 500 metrelik yüzer bariyer yerleştirmiştir. 4 Ağustos itibarıyla giren 72.000 kişinin 70.000'i Fas'a dönmüş, kalanların dosyaları işleme alınmıştır (Euronews, 2026e). Şehirde kalanlara ilişkin tahminler ise sayım tarihine ve kayıt evrenine göre farklılaşmaktadır. 3 Ağustos itibarıyla Sebte Özerk Yönetimi Başkanı Juan Jesús Vivas şehirde kalanların sayısını 3-5 bin olarak tahmin etmiş (Reuters, 2026a), Hükûmet Delegasyonu ise yaklaşık 2.500 kişiden söz etmiştir. Bakanlık bilançosundaki yaklaşık 2 binlik kalan, kayıtlı giriş ve dönüş işlemlerinin aritmetik farkı olup tekrarlı geçişleri de içermektedir; yerel tahminler ise kayıt dışı kalan ve şehre dağılan kişileri kapsayan saha değerlendirmeleridir. Bu değerler aynı evreni ölçmediğinden aradaki farklar bir çelişkidir çok sayım yöntemi farkını yansıtmaktadır. Her iki durumda da yetişkinler ve çocuklar için ayrılan iki kabul merkezi kapasitesinin çok üzerinde çalışmaktadır. Ulusal polisin kayıt altına aldığı çocuk sayısı 7 Ağustos itibarıyla 1.342'ye ulaşmıştır ve çocuklar sınır dışı işlemlerine karşı özel hukukî korumaya sahiptir (El Pueblo de Ceuta, 2026; Reuters, 2026a). Sebte'nin nakil talebi üzerine merkezî hükûmet, çocukların özerk topluluklar arasında paylaştırılarak yarımada kabulü için acil bir bütçe kalemi hazırlamış ve dağıtım planının ağustos sonunda toplanacak Çocukluk Sektörel Konferansında ele alınacağını açıklamıştır (El Pueblo de Ceuta, 2026). Barınma, kayıt ve kimliklendirme, sağlık, çocuk koruma, güvenlik ve geri dönüş işlemleri

bakımından ortaya çıkan yük, krizin sınır hattının ötesinde bir yerel kamu hizmeti sınaması olduğuna işaret etmektedir.

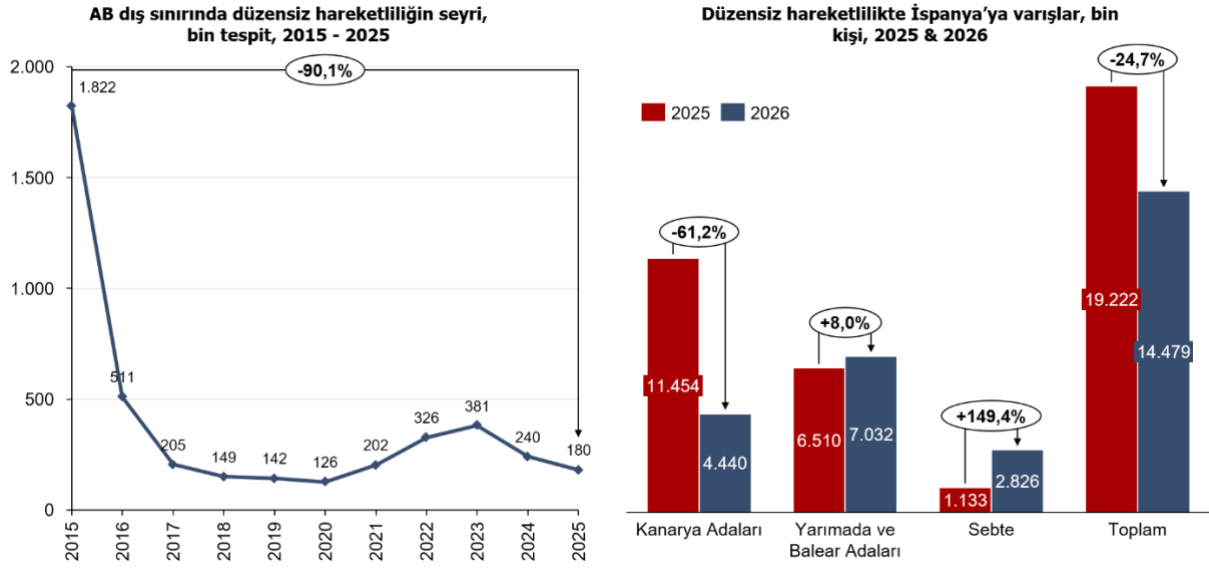
İkinci boyut insanî bilanço ve hukukî yükümlülüklerdir. Sebte Hükûmet Delegasyonunun 4 Ağustos bilançosunda 75 olan can kaybı, arama kurtarma çalışmaları sürdükçe artmış; Guardia Civil'in 9 Ağustos'ta yeni bir cansız bedene ulaşmasıyla İspanya tarafında bulunan kurban sayısı 83'e yükselmiştir (eldiario.es, 2026; Infobae, 2026). Bu değerler merkezî hükûmet organlarının resmî sayımlarıdır. Yerel makamların ve basının aktardığı daha yüksek tahminlerle aynı evrene ait değildir ve arama kurtarma sürdüğü için kesinleşmemiştir. Adli Tıp Enstitüsü 7 Ağustos itibarıyla ulaşılan 82 cansız bedenin tamamının otopsisini tamamlamış, kimliklendirme için görevlendirilen adli personel 7 kişiden 19 kişiye çıkarılmıştır (El Español, 2026a). 4 Ağustos kesimli bilançoya göre 2026 yılı başından bu yana Sebte göç rotasında ulaşılan toplam cansız beden sayısı 105'tir ve bunların yalnızca 30'u kriz öncesi döneme aittir (eldiario.es, 2026). Polis kaynakları çoğunluğu genç ve reşit olmayan en az 44 kişinin aileleri tarafından kayıp bildirildiğini raporlamaktadır (France 24, 2026). Fas makamları kendi taraflarındaki bilançoyu önce 11, ardından 14 ölü ve 236 yaralı olarak açıklamıştır (El Español, 2026a; Euronews, 2026b). Bu bilançolar farklı makamların farklı kapsam ve yöntemlerle ürettiği sayılardır ve doğrudan toplanamaz.

Hukukî tartışma bilançonun kendisiyle sınırlı kalmamıştır. Fas İnsan Hakları Derneği, bilançonun ve nedenlerin aydınlatılması için bağımsız soruşturma çağrısı yapmıştır. Uluslararası Af Örgütü İspanya Direktörü Esteban Beltrán, “*non-refoulement*” (geri göndermeme) ilkesinin mutlak olduğunu ve toplu sınır dışı etmelerin yasak olduğunu hatırlatarak dönüşlerin hukukî niteliğine dikkat çekmiştir (Al Jazeera, 2026a). Komisyon Başkanı Ursula von der Leyen ise 1 Ağustos'ta tek bir kişinin dahi anakara İspanya'ya veya AB'nin geri kalanına ulaşmadığını açıklamıştır (Euronews, 2026d). Bu iki ifade aynı olayın iki ayrı ölçütünü temsil etmektedir. Birincisi bireysel değerlendirme güvencelerini, ikincisi sınırlandırma performansını ölçmektedir. Krizin hukukî değerlendirmesi bu iki ölçütün aynı anda karşılanıp karşılanmadığına bağlıdır.

Üçüncü boyut jeopolitik ve diplomatik bağlamdır. Fas, 1956'daki bağımsızlığından bu yana Sebte ve Melilla üzerinde egemenlik iddiasını sürdürmektedir. Kriz sonrasındaki resmî değerlendirmeler ayrışmaktadır. İspanya Dışişleri Bakanı José Manuel Albares, Fas'ın koşulsuz polis desteği sunduğunu ve dönüşlerin bu sayede hızla gerçekleştiğini vurgulamıştır. Sebte Başkanı Vivas ise şehirde Rabat'ın geçişlere göz yumduğuna dair yaygın bir algı bulunduğunu ifade etmiş, bazı analistler zamanlamayı İspanya'nın Cezayir'le yakınlaşmasıyla ilişkilendirmiştir (Euronews, 2026b; Reuters, 2026a). Fas'ın Madrid Büyükelçisi Karima Benyaich, Sebte'deki durumun Fas Krallığı'nın istediği bir şey olmadığını belirterek kasıt iddialarını reddetmiştir (Time, 2026). Fas tarafında yargısal süreç de başlamıştır. Bab Sebta olaylarıyla bağlantılı olarak Tetuan Asliye Mahkemesinde yargılanan 62 sanığın duruşması 10 Ağustos'a ertelenmiştir (Morocco World News, 2026). Melilla'ya yönelik giriş girişimleriyle bağlantılı olarak ise Nador'da 52 kişi hakkında dava açılmıştır (TelQuel, 2026). İzleyen günlerde Tetuan'da işlem başlatılan kişi sayısı artmış, ilk mahkûmiyet kararları açıklanmış ve bir grup sanığın yargılanması 12 Ağustos'a bırakılmıştır (El Español, 2026b).

Krizin ortaya çıktığı konjonktür de en az olayın kendisi kadar önemlidir. Kitlesele geçiş, İspanya'ya ve AB'ye yönelen genel akışın yükseldiği bir dönemde mi gerçekleşmiştir? Resmî seriler bu soruya doğrudan cevap vermektedir.

Şekil 2. Düzensiz hareketliliğin seyri: AB dış sınırlarında yıllık tespitler ve İspanya'ya 1 Ocak-15 Temmuz varışları, bin tespit ve kişi, 2015-2025 ve 2025-2026

Kaynak: Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı (Frontex), İspanya İçişleri Bakanlığı, TEPAV hesaplamaları

Not: Sol panel yıllık toplamaları gösterir ve kısmî 2026 verisi gösterilmemiştir. Sağ panel yalnızca 1 Ocak-15 Temmuz dönemine ait kümülatif kesittir ve 30-31 Temmuz kitlesel geçişini kapsamaz. Frontex serisi kişi değil tespit olayı saymaktadır.

Kriz, akışın daraldığı bir dönemde ortaya çıkmıştır. İspanya'ya toplam düzensiz varış 1 Ocak-15 Temmuz 2026 döneminde 14.479 kişiye inmiş ve bir önceki yılın aynı dönemine göre yaklaşık dörtte bir oranında azalmıştır. Ana rota olan Kanarya Adaları'na varışlar %61,2 gerileyerek 11.454'ten 4.440'a düşmüştür. Buna karşılık Sebte'ye deniz yoluyla resmî varış sayısı sıfırken kara yoluyla girişler %149,4 artarak 1.133'ten 2.826'ya çıkmıştır (Şekil 2, sağ panel). AB genelinde de tablo benzerdir. Dış sınırlardaki toplam tespitler 2015'teki 1,82 milyondan 2019'da 142 bine inmiş, 2022-2023 yükselişinin ardından 2025'te 180 bine gerileyerek 2021 sonrasının en düşük düzeyine ulaşmıştır (Şekil 2, sol panel).

Bu tablo, krizin genel bir göç dalgasının parçası olmadığına işaret etmektedir. Göç baskısı, toplam akışın daraldığı bir ortamda tek bir noktada birikmiştir. Olayı olağan dışı kılan yalnızca akışın büyüklüğü değil, tek noktada ve kısa sürede yoğunlaşmasıdır. Bu nedenle krizin açıklaması hacimde değil, kapasitede ve tetikleyicilerde aranmalıdır. O hâlde Avrupa bu yoğunlaşmaya nasıl cevap vermiştir?

AVRUPA DÜZEYİNDE TEPKİLER

AB düzeyindeki ilk tepki, dayanışma diliyle kurulmuştur. Komisyon Başkanı Von der Leyen, Sebte'den gelen görüntüleri kabul edilemez olarak nitelendirmiştir. Von der Leyen ayrıca İspanya'ya operasyonel ve malî destek önermiş ve krizin takibi için iki komiser görevlendirmiştir (France 24, 2026; The Hill, 2026). Üye devletler düzeyindeki tepkiler ise ağırlıklı olarak sınır kontrollerinin sıkılaştırılması yönünde şekillenmiştir. İtalya ve Danimarka'nın öncülüğünde 22 üye devlet liderinin imzaladığı ortak mektup, kontrolsüz kitlesel geçişlerin ve göçün araçsallaştırılmasının AB'ye yasa dışı girişin mümkün olduğu algısını yaratmasına izin

verilemeyeceğini ilan etmiştir (Euronews, 2026a). Mektup ayrıca imzacıların, ikincil hareket risklerine karşı gerektiğinde iç sınır kontrollerini yeniden getirmeye hazır olduğu beyanını da içermektedir (Finnish Government, 2026). İspanya Kapsayıcılık, Sosyal Güvenlik ve Göç Bakanı Elma Saiz, 4 Ağustos'ta Sebte'deki refakatsiz göçmen çocuklar için 25 milyon euroluk olağanüstü bir ödenek sağlandığını duyurmuştur. Bu tutar, temmuz ayında Çocuk ve Ergen Sektörel Konferansında tahsis edilen 5,5 milyon euroya eklenmektedir (Público, 2026).

Sıkılaştırma pratiği iç sınırlara da taşınmıştır. İtalya, İspanya ile kara sınırı bulunmamasına rağmen 1 Ağustos'tan itibaren hava ve deniz bağlantılarından gelen üçüncü ülke vatandaşlarına yönelik iç sınır kontrollerini bir ay süreyle yeniden uygulamaya koymuştur. Fransa İspanya sınırındaki polis mevcudiyetini beş katına çıkarmış, Portekiz güney sınırlarındaki kontrolleri güçlendirmiştir (CNN, 2026; France 24, 2026). Gerilim izleyen hafta karşılıklılaşma dönüşmüştür. İtalya, İspanya'nın kontrollerin kaldırılması talebini reddederek uygulamayı en az 15 Ağustos'a kadar uzatmış; İspanya ise 8 Ağustos'tan itibaren İtalya'dan gelen yolculara yönelik, 7 Eylül'e kadar geçerli kimlik ve belge kontrolleri başlatmıştır (Al Jazeera, 2026c; Reuters, 2026b). İspanya Başbakanı Pedro Sánchez, AB liderlerine gönderdiği mektupta bazı üye devletlerin tepkisini asimetrik ve bencil olarak nitelendirmiştir. Sánchez ayrıca kimi başkentlerden gelen, İspanya'nın Schengen'den geçici olarak çıkarılması yönündeki çağrılarını eleştirmiştir (CNN, 2026; Euronews, 2026a). Belirtmek gerekir ki Schengen mevzuatında bir üyenin alandan çıkarılmasına dönük bir prosedür bulunmamaktadır. Söz konusu çağrılar hukukî bir mekanizmaya değil, siyasî söyleme karşılık gelmektedir.

Kurumsal cevabın içeriği 4 Ağustos toplantısında netleşmiştir. Toplantıdan çıkan ortak yönelim beş başlıkta özetlenebilir. Bunlar kaçakçılık ağlarıyla mücadelenin yoğunlaştırılması, dezenformasyonun izlenmesi, sınır öncesi bilgi paylaşımının güçlendirilmesi, geri dönüş kapasitesinin artırılması ve dış sınırlar ile erken uyarı sistemlerinin takviyesidir. Göç ve İçişlerinden sorumlu Komisyon üyesi Magnus Brunner, AB'nin İspanya ile tam dayanışma içinde olduğunu belirtmiş ve krizi Avrupa dayanıklılığının bir sınavı olarak nitelendirmiştir. Brunner, kaçakçılık ağlarının ve çevrim içi dezenformasyonun rolünün Europol ve İspanyol makamlarınca incelendiğini, Fas makamlarının rolüne ilişkin değerlendirmenin sürdüğünü ifade etmiştir (Euronews, 2026e; Irish Examiner, 2026). Toplantıda İtalya İçişleri Bakanı Matteo Piantedosi, Arnavutluk modelinden esinlenen ve üçüncü ülkelerde kurulacak AB finansmanlı geri dönüş merkezleri önerisini gündeme getirmiştir (Euronews, 2026f).

Bu çıktılar, notun temel tezini ampirik olarak desteklemektedir. AB'nin krize verdiği kurumsal cevap tek bir araca değil, erken uyarı, bilgi paylaşımı, geri dönüş kapasitesi ve dış iş birliğinden oluşan bir kapasite paketine yönelmiştir. Zamanlama bakımından bir ayrıntı daha kayda değerdir. 2024'te kabul edilen Göç ve İltica Paktı, iki yıllık geçiş döneminin ardından 12 Haziran 2026'da, yani krizden yaklaşık yedi hafta önce uygulamaya girmiştir (European Commission, 2026b). Pakt'ın kriz ve araçsallaştırma durumları için öngördüğü istisnaî tedbir mekanizmasının Sebte vakası için resmen işletildiğine dair, 11 Ağustos itibarıyla kamuya açık kaynaklarda bir bilgi bulunmamaktadır. Tepkiler bu aşamada siyasî koordinasyon, operasyonel destek ve ulusal düzeydeki tedbirlerle sınırlı kalmıştır. Kurumsal cevabın içeriği belirginleştiğine göre, krizi başlatan koşullar da incelenebilir.

KRİZİN OLASI TETİKLEYİCİLERİ

Krizin zamanlamasına ilişkin tek ve kesin bir açıklama bulunmamaktadır. Mevcut değerlendirmeler üç hat üzerinde ilerlemektedir ve bu hatlar birbirini dışlamamaktadır.

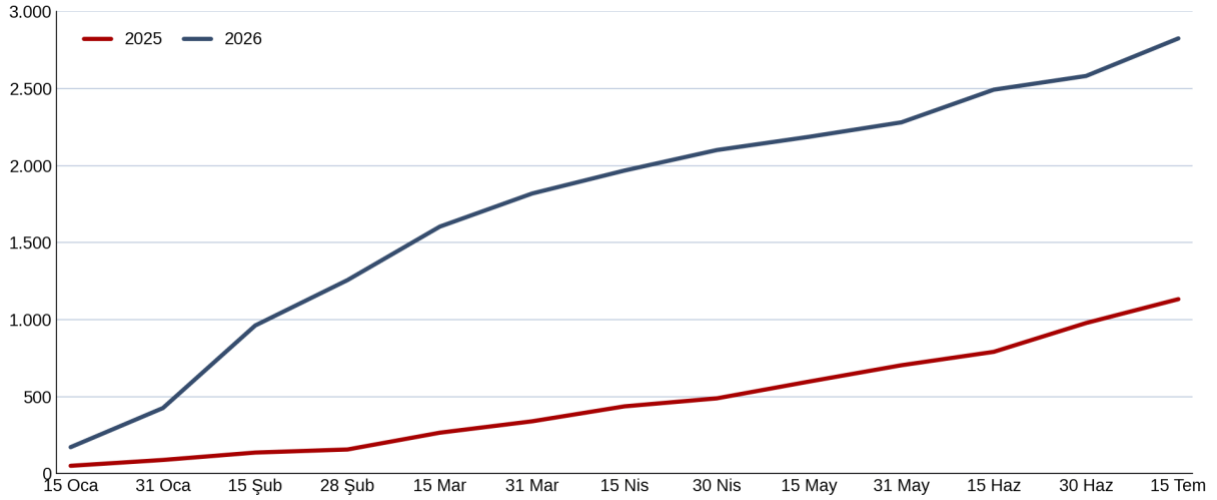
Birincisi, hukukî tetikleyici tezidir. İspanya Yüksek Mahkemesi İdarî Dava Dairesi Beşinci Bölümünün kararı, İspanya Yargı Konseyi (CGPJ) tarafından 8 Temmuz 2026'da duyurulmuştur. Karar, Sebte ve Melilla'ya denizden yüzerek ulaşmaya çalışırken durdurulan göçmenlere sınırda özet ret uygulanamayacağı yönündeki içtihadı kesinleştirmiştir. İspanyol uygulamasında “*devoluciones en caliente*” olarak adlandırılan bu usul, bireysel işlem yapılmaksızın sınırda geri çevirmeyi ifade etmektedir. Karara göre Yabancılar Kanunu'nun sınırda reddi düzenleyen ek 10. maddesi yalnızca çit gibi fizikî engelleri aşanlar bakımından uygulanabilir. Denizde durdurulanlara ise bireysel işlem ve hukukî güvenceler içeren olağan geri gönderme usulü uygulanmalıdır. Karar kara sınırındaki rejimi değiştirmemektedir ve mahkeme, denizde fizikî engel unsurları kurulması hâlinde uygulamanın farklılaşabileceğini not etmektedir (CGPJ, 2026).

Kararın krizdeki rolü tartışmalıdır. Gazeteci Ignacio Cembrero'ya göre karar rol oynamıştır. Ancak Cembrero dahi kararın tek başına bu ölçekte bir hareketliliği açıklayamayacağını kabul etmektedir (Al Jazeera, 2026a). İspanyol hükûmeti ise suç örgütlerinin kararın çarpıtılmış yorumlarını yayarak sınırın açıldığı söylentisini dolaşıma soktuğunu ileri sürmüştür. Geçenlerin bir kısmının bu söylentiye duyduklarını ifade etmesi, iddianın beklenti kanalına işaret etmektedir (Euronews, 2026b). Bu yorum, 4 Ağustos toplantısının ardından Komisyon düzeyinde de tekrarlanmıştır (Euronews, 2026e). Resmî veriler tezi dolaylı biçimde destekleyen bir gösterge içermektedir. Kararın kapsamındaki deniz yolu, kriz öncesinde Sebte için fiilen kapalıydı. 15 Temmuz itibarıyla deniz yoluyla varış sayısı sıfırken, kitlesel geçişin ana yöntemi yüzerek geçiş olmuştur. Burada bir nedensellik iddiası kurulmamaktadır. Ancak zamanlamanın kendisi bu yorumla tutarlıdır.

İkincisi, jeopolitik tetikleyici tezidir. Cembrero, Fas güvenlik güçlerinin kriz boyunca geçişlere fiilen izin verdiğini savunmakta ve Rabat'ın İspanya'yı müzakere masasına zorlamak için bir fırsat gördüğü değerlendirmesini yapmaktadır (Al Jazeera, 2026a). Resmî düzeydeki değerlendirmeler ise ayrıışmaktadır. İspanya Dışişleri Bakanı Fas'ın iş birliğini vurgularken Sebte yönetimi ve bazı analistler kasıt olasılığına işaret etmektedir. Fas iddiaları resmen reddetmektedir. Komisyon 4 Ağustos itibarıyla Fas makamlarının rolüne ilişkin değerlendirmesini sürdürdüğünü açıklamıştır (Euronews, 2026e). Fas'ın kasıtlı rolü mevcut kaynaklarla kanıtlanabilir olmaktan uzaktır. Bu nedenle 2026 vakası bu notta, Fas'ın rolünün araştırmaya olarak yorumlandığı bir vaka olarak koşullu bir dille ele alınmaktadır. Bununla birlikte 2021 emsali ve Avrupa Parlamentosunun o dönemki tespitleri, Sebte'nin devletler arası baskı stratejilerinin sahnesi olabildiğini ortaya koymuştur.

Üçüncüsü, yapısal açıklamadır. Bu açıklamaya göre göç baskısı Sebte'de aylardır birikmektedir. Birikimin gözlenebilir bir kaydı, İçişleri Bakanlığının iki haftalık raporlarından derlenen kümülatif seridir.

Şekil 3. Sebte'ye kara yoluyla düzensiz girişler, kümülatif kişi, 1 Ocak-15 Temmuz 2025 ve 2026

Kaynak: İspanya İçişleri Bakanlığı, TEPAV hesaplamaları

Not: Seri, kara sınırından Sebte'ye varışların yıl başından itibaren kümülatif toplamıdır ve 30-31 Temmuz kitlesel geçişini kapsamaz. Deniz yoluyla varışlar seriyeye dâhil değildir.

Birikim yılın ilk ayında başlamıştır. Sebte'ye kara girişleri 15 Ocak itibarıyla 2025'in aynı dönemindeki 51 kişiye karşılık 172 kişiye ulaşmıştır. Fark yıl boyunca kapanmamış, aksine genişlemiştir. Kümülatif giriş 31 Mart'ta 1.819 kişiye, 15 Temmuz'da 2.826 kişiye çıkmıştır. Aynı tarihlerde 2025 serisi sırasıyla 340 ve 1.133 kişide kalmıştır. İki seri arasındaki oran 15 Ocak'ta üç katın üzerindeyken şubat sonunda sekiz kata ulaşmış, 15 Temmuz itibarıyla iki buçuk kat düzeyine inmiştir (Şekil 3). Bu birikimin kısa süre içinde harekete geçmesi, krizin ölçeğini açıklayan unsurlardan biridir.

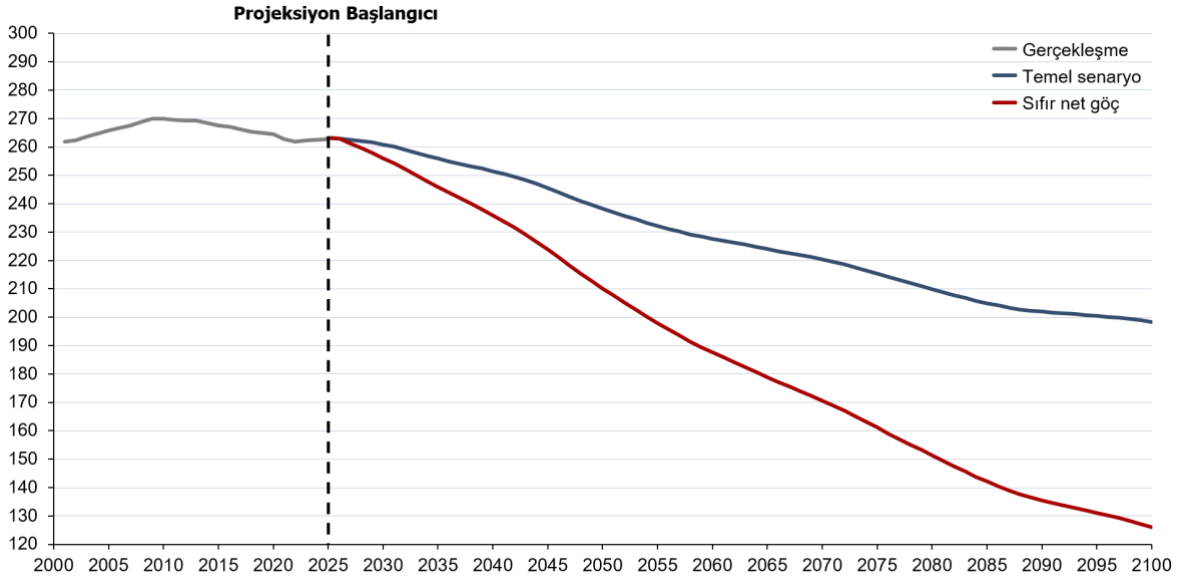
Birikmiş hareketlilik, erken uyarı tartışmasını da beraberinde getirmiştir. Kriz öncesinde hükûmete istihbarat uyarıları ulaştığı yönünde haberler çıkmıştır (Euronews, 2026c). İçişleri Bakanı Marlaska ise 4 Ağustos'ta 2021 benzeri bir kitlesel girişe ilişkin herhangi bir istihbarat raporu bulunmadığını açıkça belirtmiştir (eldiario.es, 2026). Erken uyarı zincirinin işleyişi bu nedenle açık bir tartışma başlığıdır. Kaynak coğrafyadaki arka plan baskısı da sürmektedir. Frontex'in risk analizi, demografik baskı, genç işsizliği, Sahel'deki istikrarsızlık ve çevresel stres gibi temel itici güçlerin değişmediğini ve geçişlerdeki düşüşlerin bu nedenle kırılgan olduğunu teslim etmektedir (Frontex, 2026b). Silahlı Çatışma Konumu ve Olay Verileri Projesi (ACLED) verileri de Mali, Burkina Faso ve Sudan'da siyasî şiddet olaylarının son on yılda birkaç kat arttığına işaret etmektedir. Bu göstergeler nedensellik kurmak için değil, bölgesel istikrarsızlığın düzeyini betimlemek için kullanılmaktadır (ACLED, 2026).

Karşı yönlü bir sınırlılık da dürüstlük gereği kaydedilmelidir. Geçenlerin profiline ilişkin sistematik veri henüz bulunmamaktadır. Saha değerlendirmeleri ekonomik motivasyonların güçlü olduğunu düşündürmekle birlikte, bu izlenim temsili bir örnekleme dayanmamaktadır. Mevcut bulgular yine de bütünlüklü bir tabloya işaret etmektedir. Yapısal baskı ile hukukî, jeopolitik ve konjonktürel faktörler birlikte rol oynamış olabilir. Bu çok nedenli okuma, izleyen bölümlerin analitik çerçevesini oluşturmaktadır. Çerçevenin ilk halkası, Avrupa'nın iş gücü ihtiyacının niteliğidir.

DEMOGRAFİK GÖRÜNÜM VE İŞGÜCÜ İHTİYACI

Bu bölümde iki ayrı seri kullanılmaktadır ve bunların değerleri birbirinin yerine geçmez. Birincisi, tarihsel gerçekleşme serisidir. Eurostat'ın nüfus istatistiklerine göre AB-27'nin çalışma çağındaki nüfusu, yani 20-64 yaş nüfusu, 1 Ocak 2025'te 262,7 milyon kişidir. İkincisi, projeksiyon serisidir. Eurostat'ın 16 Nisan 2026'da yayımladığı EUROPOP2025 turu, kendi baz nüfusunu turun hesaplandığı tarihte mevcut olan veriler üzerinden kurmaktadır. Bu tur 1 Ocak 2025 için 263,2 milyon değerini esas almaktadır (Eurostat, 2026a, 2026b). İki seri arasındaki yaklaşık 0,5 milyonluk düzey farkı seri farkından kaynaklanmaktadır ve eğilimin yönünü etkilememektedir. Notta tarihsel gerçekleşme değerleri ile projeksiyon değerleri bu nedenle ayrı ayrı raporlanmaktadır. Daralmanın ne zaman başladığı ve göç olmadığında hangi düzeye ilerleyeceği aynı grafikte izlenebilir.

Şekil 4. AB-27'de çalışma çağı nüfusu: Gerçekleşme, temel senaryo ve sıfır net göç senaryosu, milyon kişi, 2001-2100

Kaynak: Eurostat, TEPAV hesaplamaları

Not: Seri 20-64 yaş grubunu kapsar ve değerler 1 Ocak stok değerleridir. Gerçekleşme serisi dokuz beş yıllık yaş bandının toplamıdır. Gerçekleşme serisinde 2024 gözlemi veri eksikliği nedeniyle hesaplanamamış, seri 2023 ile 2025 arasında doğrudan birleştirilmiştir. Kesikli dikey çizgi projeksiyonun baz yılını gösterir.

Daralma on beş yıldır sürmektedir. AB-27'nin çalışma çağı nüfusu 2001'de 262,0 milyon kişiyken artarak 2010'da 270,0 milyonla zirve yapmıştır. Bu tarihten sonra eğilim tersine dönmüş ve nüfus 1 Ocak 2025'te 262,7 milyona gerilemiştir. Gerçekleşen kayıp 7,3 milyon kişidir ve orta ölçekli bir üye devletin çalışma çağı nüfusuna denk gelmektedir. Projeksiyon döneminde düşüş sertleşmektedir. Temel senaryoda nüfus 2050'de 238,2 milyona, 2100'de 198,4 milyona inmektedir. Sıfır net göç senaryosunda ise aynı nüfus 2050'de 210,2 milyona, 2100'de 126,1 milyona düşmektedir (Şekil 4).

İki senaryo arasındaki fark 2050'de 28,0 milyon, 2100'de 72,3 milyon kişidir. Bu fark bir politika hedefi değildir. Sıfır net göç senaryosu, göçün tamamen durduğu varsayımsal bir kurgudur ve beklenen bir seyri temsil etmemektedir. Fark yine de göçün çalışma çağı nüfusu üzerindeki ağırlığının büyüklük mertebelerini vermektedir. 2100 için 72,3 milyon kişilik fark, bugünkü

çalışma çağı nüfusunun dörtte birinden fazlasına karşılık gelmektedir. Bu büyüklük, iş gücü ihtiyacının konjonktürel değil yapısal olduğu yönündeki değerlendirmeyle tutarlıdır.

Projeksiyonun diğer bileşenleri de aynı yöne işaret etmektedir. Temel senaryoda çalışma çağı nüfusunun toplam içindeki payı %58,3'ten %49,7'ye düşmektedir. Toplam kayıp 64,9 milyon kişidir ve dönem ortalamasında yılda yaklaşık 865 bin kişiye karşılık gelmektedir. Kayıp zaman içinde eşit dağılmamaktadır. Toplam nüfus ise 2025'teki 451,8 milyondan 2029'da 453,3 milyonluk zirveye ulaştıktan sonra 2050'de 445,0 milyona, 2100'de 398,8 milyona gerileyecektir. Bu, 2025-2100 arasında %11,7'lik bir azalıştır.

Nüfus bileşenleri de bu tabloyu tamamlamaktadır. 2025-2100 döneminde birikimli doğal değişim eksi 156,7 milyon kişi iken, birikimli net göçün katkısı artı 103,7 milyon kişidir (Eurostat, 2026b). Bu değerlerin projeksiyon senaryolarına dayandığı unutulmamalıdır. Yöntemsel bir şerh de gereklidir. Projeksiyonlar öngörü değil, varsayımların sabit tutulduğu koşullu hesaplardır. Bununla birlikte ortaya koydukları sonuç açıktır. Göç, Avrupa'nın önümüzdeki on yıllardaki demografik dengesi açısından belirleyici değişkenlerden biri konumundadır.

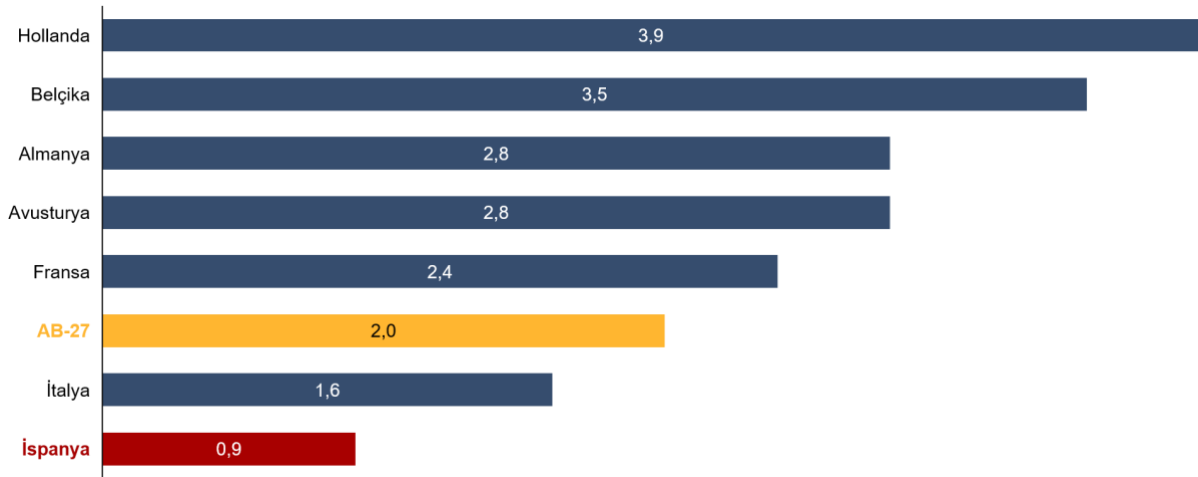
Bu tespit, göçün tek çözüm olduğu anlamına gelmemektedir. Göç, yaşlanmanın etkilerini hafifletebilir ancak tek başına telafi edemez (Coppel vd., 2001). Çalışma çağındaki nüfus daralmasına karşı politika seti kadın ve genç istihdamının artırılmasını, aktif yaşlanma ve emeklilik politikalarını, verimlilik ve otomasyon yatırımlarını, eğitimi, AB içi hareketliliği ve aile politikalarını da içermektedir. Göç, bu bileşim içindeki araçlardan biridir.

Bu demografik tablo, düzensiz göç için ekonomik bir gerekçe oluşturmamaktadır. Demografik ihtiyaç ile sınır rejimi analitik olarak birbirinden ayrılmalıdır. Çalışma çağındaki nüfusun daralmasına göç yoluyla verilecek yanıt, ihtiyaç duyulan beceri ve sektörleri hedefleyen, ölçeği kamu otoritelerince belirlenen düzenli hareketlilik kanallarıdır. Düzensiz girişlerin ölçeği ve bileşimi ise bu ihtiyaçtan bağımsız olarak sınır, kayıt, iltica ve yerel hizmet kapasitesi bakımından yönetilmesi gereken ayrı bir sorundur.

Yaşlanmanın bölgesel dağılımı da eşitsizdir. 2050'ye kadar çalışma çağındaki nüfusun 27 üye devletin 22'sinde azalması beklenmektedir. Letonya, Litvanya, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya, Portekiz, Hırvatistan ve Polonya'da daralmanın %20'yi aşması öngörülmektedir (Pinkus ve Ruer, 2025). Daralma her yerde aynı hızda ilerlemediğine göre, ihtiyacın kendisi de her yerde aynı biçimde görünmemektedir.

İŞ GÜCÜ AÇIĞININ SEKTÖREL VE COĞRAFİ DAĞILIMI

İş gücü açığı tek bir göstergeye indirgenemez. Açık, boş pozisyonların, iş gücüne katılımın, beceri uyumsuzluğunun ve demografinin bileşimidir. Yine de açık pozisyon oranı, ihtiyacın coğrafi dağılımı hakkında fikir vericidir. AB-27 genelinde bu oran 2021-2022 zirvesinin ardından 2025 sonunda gerilemiş, ancak sektörler ve ülkeler arasındaki farklar sürmüştür. Sektörel düzeyde inşaat oranı %2,9 ile ortalamanın belirgin biçimde üzerindedir. Ülke düzeyindeki dağılım ise ihtiyacın niteliğini ortaya koymaktadır.

Şekil 5. Seçilmiş ülkelerde açık pozisyon oranı, %, 2025 dördüncü çeyrek

Kaynak: Eurostat, TEPAV görselleştirmesi

Not: Oranlar toplam ekonomiye aittir ve mevsimsellikten arındırılmamıştır. Tek çeyreklik kesittir ve ülkeler arası düzey farkları yapısal bir sonucun kanıtı olarak yorumlanmamalıdır. AB-27 değeri karşılaştırma tabanı olarak verilmiştir.

Dağılım kıtayı ikiye ayırmaktadır. 2025'in dördüncü çeyreğinde açık pozisyon oranı Hollanda'da %3,9, Belçika'da %3,5, Almanya ve Avusturya'da %2,8'dir. AB-27 ortalaması %2,0'dır. İspanya ise %0,9 ile listenin en altında yer almaktadır ve ortalamanın 1,1 puan altındadır (Şekil 5). Aradaki fark, ihtiyacın yokluğuna değil ihtiyacın farklı biçimde ortaya çıktığına işaret etmektedir. Kuzey ve Batı Avrupa'nın sorunu bugünkü boş pozisyonlardır. Güney Avrupa'nın ve en net biçimde İspanya'nın sorunu ise işsizlik görece yüksekken dahi, yaşanan nüfusun ve dağıtım esaslı emeklilik sistemlerinin gelecekte ihtiyaç duyacağı prim ödeyicileridir.

Göç kuramının klasik bulgusu bu ikiliği açıklamaktadır. Massey vd.'nin (1993) aktardığı bölünmüş emek piyasası yaklaşımına göre gelişmiş ekonomilerin ikincil emek piyasaları, yapısal ve kalıcı bir göçmen iş gücü talebi üretmektedir. Avrupa Komisyonu da nitelikli göçün iş gücü açıklarının kapatılmasında hâlihazırda önemli rol oynadığını kabul etmektedir (European Commission, 2026a). Komisyon değerlendirmelerine ve basına yansıyan verilere göre 2019-2023 arasında AB'de yaratılan yeni istihdamın yaklaşık üçte ikisi yabancı işçilerce doldurulmuştur (Euronews, 2025).

Açığın bir de kullanım boyutu vardır. Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) verilerine göre 2024'te yükseköğrenimli yabancı doğumluların istihdam oranı Almanya'da yerli akranlarının yaklaşık 15 puan altındadır (OECD, 2025a). Bu fark yalnızca kullanılmayan bir iş gücü kapasitesine işaret etmemektedir. Dil, diploma ve yeterlilik tanıma süreçleri, ayrımcılık, bölgesel uyumsuzluk ve bakım yükümlülükleri gibi birden fazla açıklayıcı etken söz konusudur. Mevcut nitelikli göçmen iş gücünün tam olarak değerlendirilememesi, kanal genişletme tartışmasından bağımsız bir politika alanıdır. İhtiyacın niteliği belirginleştiğine göre, bu ihtiyacı karşılamak üzere kurulmuş kanalların ölçeği incelenebilir.

DÜZENLİ GÖÇ KANALLARININ ÖLÇEĞİ

İş gücü ihtiyacı ile düzensiz sınır hareketliliği birbirinin ikamesi değildir. Bir ekonomide iş gücü açığının bulunması, düzensiz girişlerin ekonomik olarak arzu edilir olduğu veya sınır

kontrolünün gevşetilmesi gerektiği anlamına gelmez. İşgücü ihtiyacının karşılığı, kamu otoritelerinin sayısı, beceri profili, sektör ve süre bakımından tasarladığı düzenli kanallardır. Bu bölüm, düzensiz hareketliliğin meşruiyetini değil, bu kanalların ölçeğini incelemektedir.

Değerlendirmenin temel halkalarından biri ölçek farkıdır. Eurostat verilerine göre, AB üyesi ülkeler 2023'te üçüncü ülke vatandaşlarına yaklaşık 3,7 milyon ilk oturma izni vermiştir. Ancak bunların yalnızca yaklaşık üçte biri istihdam amaçlıdır ve önemli bölümü kısa süreli veya mevsimlidir (Eurostat, 2026c). Nitelikli göç için tasarlanan AB Mavi Kartı yılda 90 bin civarında bir ölçekte kalmakta ve büyük bölümü tek bir üye devlette, Almanya'da yoğunlaşmaktadır (Eurostat, 2026c). Mavi Kart yalnızca yüksek nitelikli göç aracıdır. Toplam iş gücü ihtiyacının veya düzenli göç kapasitesinin bütününün göstergesi değildir.

Kanal genişletme girişimleri de pilot ölçekte kalmıştır. Komisyonun Yetenek Ortaklıkları girişimi Fas, Tunus, Mısır, Pakistan ve Bangladeş'le sınırlıdır. AB Yetenek Havuzu ise 2023 sonunda önerilmiş olup kuruluş süreci devam etmektedir. Kaba bir ölçek kıyası için, temel senaryoda çalışma çağındaki nüfusun dönem ortalamasında yılda yaklaşık 865 bin kişi azaldığı hatırlanabilir. Burada bir yöntem şerhi gereklidir. Stok değişimi ile izin akımları süre, amaç ve brüt-net farkları nedeniyle doğrudan ikame göstergeleri değildir. İki büyüklük birbirine bölünerek bir açık oranı hesaplanamaz. Buna rağmen ölçek ve dağılım farkı, mevcut kanalların artan ve farklılaşan iş gücü ihtiyacına ne ölçüde cevap verebildiği konusunda ciddi soru işaretleri yaratmaktadır.

Düzensiz hareketliliğin kendisi ise çok nedenli bir olgudur. Kaynak ülkelerdeki güvenlik ve ekonomik baskılar, göç ağları ve insan kaçakçılığı bu olgunun bileşenleridir. Sosyal medya üzerinden yayılan beklentiler, vize süresi aşımı, iltica ve geri dönüş sistemlerinin işleyişi, sınır kontrol kapasitesi ve düzenli hareketlilik imkânları da aynı bileşimin parçasıdır. Düzenli kanalların ölçeği bu bileşimin yalnızca bir unsurudur ve tek başına düzensiz hareketliliği açıklamaz. Massey'nin (1990) birikimli nedensellik mekanizması, bileşimin neden kriz biçiminde ve ani yoğunlaşmalarla görünür olabildiğini açıklamaktadır. Her geçiş, ağlar ve beklentiler üzerinden bir sonrakinin maliyetini düşürmektedir. Kısa süreli bir açık kapı algısı, birikmiş talebi saatler içinde harekete geçirebilmektedir. Sebte'de geçenlerin bir kısmının sosyal medyada hızla yayılan sınır açıldı söylentisini duyduklarını belirtmesi, bu mekanizmayla tutarlı bir gözlemdir (Euronews, 2026b). Kanalların ölçeği kadar, göçün ekonomik sonuçlarının nasıl dağıldığı da politika tercihini belirlemektedir.

GÖÇÜN EKONOMİK ETKİLERİ VE DAĞILIMSAL SONUÇLARI

Göçün ekonomik etkilerine ilişkin literatürün ortalama bulguları önemli nüanslar içermektedir. Ücret ve istihdam etkileri ülke genelinde ve uzun dönemde genellikle küçük bulunmaktadır. Buna karşılık kısa dönemde, belirli yerel piyasalarda ve özellikle düşük beceri gruplarında ölçülebilir olumsuz etkiler raporlanabilmektedir. Bu bulgu tartışmalıdır. Dustmann vd. (2016), görünürdeki bulgu farklarının büyük ölçüde yöntem seçimlerinden kaynaklandığını göstermekte ve aynı veriden farklı işaretli sonuçlar elde edilebildiğini raporlamaktadır (ayrıca bkz. Borjas, 1994). Kapsamlı literatür taramalarında net malî etki tahminleri, incelenen ülke ve döneme göre değişmekle birlikte çoğunlukla gayrisafı yurt içi hasılanın $\pm\%1$ 'i gibi dar bir bandta toplanmaktadır (Kerr ve Kerr, 2011). Clemens (2011) tartışmayı tersine çevirmektedir. Ona göre asıl iktisadî soru, emek hareketliliği önündeki engellerin dünya ekonomisine maliyetidir.

Bu toplam kazanım tablosu, dağılımsal gerçekleri ortadan kaldırmamaktadır. Göç; konut piyasası, eğitim, sağlık ve ulaşım hizmetleri ile sosyal yardım sistemleri üzerinde baskı oluşturmaktadır. Belirli yerel iş gücü segmentlerinde ücret rekabeti ve yerel yönetim kapasitesi de bu baskıdan etkilenmektedir. Bu kalemler ölçülmesi, bütçelenmesi ve planlanması gereken kamu maliyesi başlıklarıdır. Makasın siyasal ekonomisi buradadır. Faydalar yaygın ve uzun vadeli, maliyetler ise yerel, kısa vadeli ve görünürdür. Bu asimetri maliyetleri ikincil kılan bir gerekçe değildir. Malî telafi mekanizmaları ve bölgesel politika gerektiren bir dağılım sorunudur.

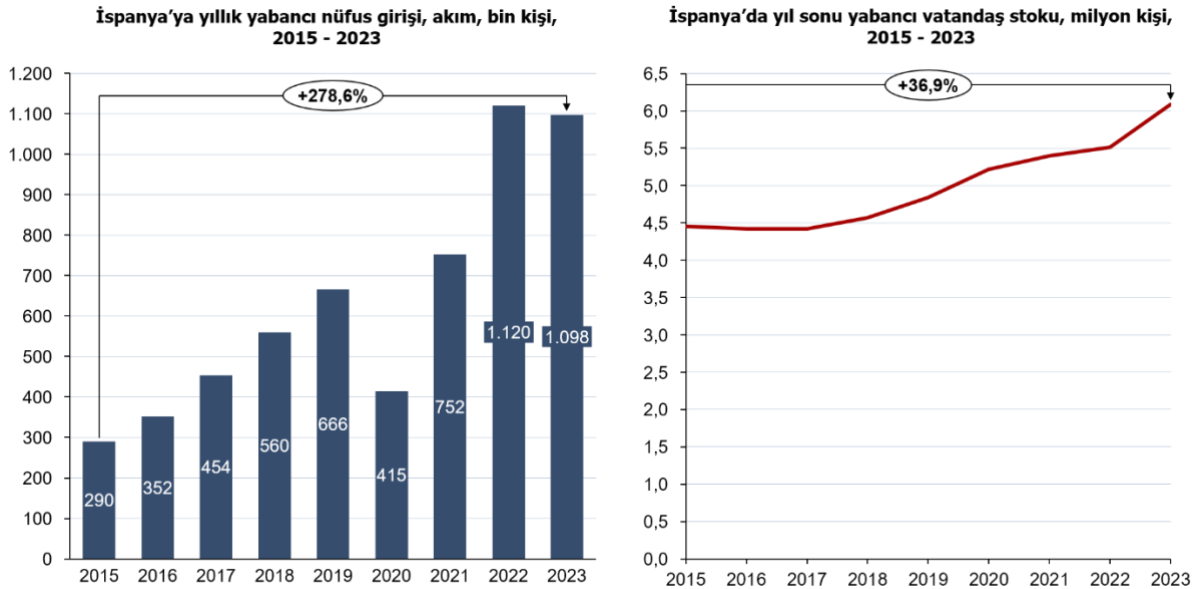
Toplam veya uzun dönemli ekonomik etkinin olumlu olması, kabul edilebilir göç ölçeğinin sınırsız olduğu anlamına gelmez. Göç politikasının fiilî taşıma kapasitesi, iş gücü talebinin yanı sıra konut, eğitim, sağlık, kayıt, güvenlik, yerel yönetim ve toplumsal uyum kapasitesinin birlikte değerlendirilmesiyle belirlenmelidir. Bu nedenle ekonomik fayda, kapasite planlamasının yerine geçen değil, onun girdilerinden yalnızca biri olan bir ölçüttür.

Dağılımın siyasî sonucu da ölçülebilir niteliktedir. Ana akım seçmenin hizmet kapasitesi, ücret, konut ve güvenlik kaygıları ayrı ve ölçülebilir göstergelerdir. Sonuçta ekonomik olarak işlevsel olanın siyasal olarak savunulması güçleşmektedir. Üye devletler bir yandan yasal kanalları genişletmeye çalışırken öte yandan düzensiz göçe karşı daha kısıtlayıcı bir söylem ve altyapı geliştirmektedir. Sebte krizine verilen tepkiler, bu iki eğilimden ikincisinin ağırlık kazandığına işaret etmektedir. Bu gerilimin en somut görüldüğü yer, krizin yaşandığı ülkenin kendisidir.

İSPANYA ÖRNEĞİ

Krizin yaşandığı ülkenin İspanya olması analitik açıdan önem taşımaktadır. İspanya, göçü bir büyüme ve demografik sürdürülebilirlik stratejisinin açık bir unsuru hâline getiren büyük Avrupa ekonomilerinden biridir. Bu tercihin ölçeği iki ayrı istatistiksel kategoriden izlenebilir. Birincisi yıllık giriş akımı, ikincisi yıl sonu yabancı vatandaş stokudur.

Şekil 6. İspanya’da yabancı nüfus akımı ve yabancı vatandaş stoku: Yıllık giriş, yıl sonu stoku, bin kişi ve milyon kişi, 2015-2023

Kaynak: OECD, TEPAV görselleştirmesi

Not: Akım ve stok farklı istatistiksel kategorilerdir ve birbirine oranlanmamıştır. Akım serisi yıl içindeki girişleri, stok serisi yıl sonundaki yabancı vatandaş sayısını gösterir. Her iki seri de vatandaşlık esasına dayanır ve doğum yeri esaslı yabancı doğumlu nüfustan farklıdır.

İki seri de aynı yönde ve farklı hızlarda hareket etmiştir. Yıllık yabancı nüfus girişi 2015'te 290 bin kişiye 2023'te 1,10 milyona çıkmıştır. Seri 2020'de 415 bine gerilemiş, ardından 2022'de 1,12 milyonla zirve yapmıştır. Yabancı vatandaş stoku ise aynı dönemde 4,45 milyondan 6,09 milyona yükselmiştir (Şekil 6). Akımdaki artış oransal olarak çok daha yüksektir. Bunun nedeni stokun, çıkışlar ve vatandaşlığa geçişlerle birlikte net olarak birikmesidir. Farklı bir kategori olan yabancı doğumlu nüfus ise 1975'te toplamın %1'inden azken 2024 sonunda %19'a, yani 9,4 milyon kişiye ulaşmıştır (INE, 2026).

Bu birikimin emek piyasasındaki karşılığı görünürdür. Sosyal güvenlik sistemine kayıtlı yabancı işçiler toplam kayıtlı istihdamın yaklaşık %14'ünü oluşturur hâle gelmiştir (Real Instituto Elcano, 2025). Büyük Avrupa ekonomileri arasında son yılların en hızlı büyümesini kaydeden İspanya'da 2025 yılı genelinde 600 binden fazla yeni istihdam yaratılmış, işsizlik oranı yılın son çeyreği itibarıyla %9,93'e gerilemiştir (INE, 2026; The Conversation, 2026). Entegrasyon göstergesi de dikkat çekicidir. OECD verilerine göre, 2024'te İspanya'da yabancı doğumluların istihdam oranı %65,7 ile yerli doğumluların %66,2 olan oranına çok yakındır. Almanya'da aynı fark 10 puanı aşmaktadır (OECD, 2025a).

Bununla birlikte İspanya tablosu tek yönlü bir başarı anlatısına indirgenemez. İşsizlik, gerilemesine rağmen AB'nin en yüksek oranıdır ve 25 yaş altı işsizlik AB ortalamasının belirgin biçimde üzerinde seyretmektedir (Eurostat, 2026c; INE, 2026). Konut fiyatları ve kiralardaki hızlı artış da bir kısıt oluşturmaktadır. İspanya Merkez Bankası yıllık raporunda, konut arzının talebin gerisinde kaldığını ve bunun özellikle büyük şehirlerde erişilebilirlik sorunu yarattığını tespit etmektedir. Kurum, konut açığının yalnızca göçle açıklanamayacağını ve arz kısıtlarının belirleyici olduğunu vurgulamaktadır (Banco de España, 2025).

Sektörel ve kurumsal kısıtlar da sürmektedir. Yabancı iş gücü tarım, inşaat, turizm ve bakım hizmetlerinde yoğunlaşmaktadır. Bu yoğunlaşma sosyal güvenlik kayıtlarının sektörel dağılımında da görülmektedir (Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones, 2026; Real Instituto Elcano, 2025). Kayıt dışılık, yerel hizmet kapasitesi ve bölgesel dağılım sorunları devam etmektedir. OECD, İspanya'ya ilişkin ülke incelemesinde kayıt dışı istihdamın ve bölgesel hizmet kapasitesi farklarının uyum politikalarının etkinliğini sınırladığını belirtmektedir (OECD, 2025b). Krizin ardından göç karşıtı söylemin güç kazanması, düzenleme ve entegrasyon politikalarının siyasal sürdürülebilirliğinin de bir politika değişkeni olduğuna işaret etmektedir (Reuters, 2026a). İspanya bu nedenle olumlu bir model olarak değil, ekonomik fayda ile idarî kapasite ve siyasal sürdürülebilirlik gerilimlerini birlikte taşıyan karma bir vaka olarak ele alınmaktadır.

Düzensiz statüdeki nüfusun profili de kamuoyundaki yaygın algıdan farklı bir görünüm sunmaktadır. Funcas tahminlerine göre, İspanya'da düzensiz statüde yaşayan yaklaşık 838 bin kişinin %90,5'i Amerika kıtası kökenlidir. Afrika kökenlilerin payı yalnızca %6'dır (Newtral, 2026). Giriş biçimine ilişkin doğrudan veri olmaksızın bu köken dağılımından kesin bir sonuç çıkarılamaz. Ancak profil, denizden düzensiz girişin İspanya'daki toplam düzensiz nüfusu açıklamadığına işaret etmektedir. Sebte'den geçen belirli bir grubun istihdam kaderi hakkında ise doğrudan profil verisi olmadan sonuç çıkarılamaz. İspanya'nın bu tabloya verdiği kurumsal cevap, düzenleme politikasıdır.

DÜZENLİLEŞTİRME POLİTİKASI VE AMPİRİK BULGULAR

İspanya'nın ayırt edici tercihi, ekonomik gerçekliği düzenleme politikasıyla kurumsallaştırmasıdır. Burada birbirinden ayrı iki hukukî ve idarî araç söz konusudur. Birincisi genel çerçevedir. İspanya Merkez Bankası ve Birleşmiş Milletler kaynaklı çalışmalara atıfla, refah devletin sürdürülebilirliği için ülkenin yılda yaklaşık 300 bin göçmen işçiye ihtiyaç duyduğu tespit edilmiştir. Bu tespite dayanan hükûmet, Mayıs 2025'te yürürlüğe giren Yabancılar Yönetmeliği reformuyla üç yıl boyunca yılda yaklaşık 300 bin kişinin durumunun düzenlenebileceği öngörüsünü ortaya koymuştur (Euronews, 2025; The Conversation, 2026). İkincisi, bundan ayrı bir süreç olarak yürütülen ve halk girişimi kaynaklı olağanüstü düzenlemesidir. Yaklaşık 500 bin belgesiz kişiyi kapsamı öngörülen bu sürece, Nisan-Haziran 2026'da bir milyondan fazla kişi başvurmuştur (Al Jazeera, 2026b).

Politikanın en çok atıf alan ampirik dayanağı, 2005 düzenlemesidir. Yaklaşık 600 bin belgesiz işçiye yasal statü tanıyan 2005 programını inceleyen çalışma, dört bulgu raporlamaktadır. Göçmenlerin kayıtlı istihdamı artmış ve kayıt dışılık daralmıştır. Yerli işçilerin istihdam ve ücretleri üzerinde kayda değer bir olumsuz etki bulunmamıştır. Düzenlenen kişi başına yıllık yaklaşık 4.000 euroluk ek vergi ve prim geliri sağlanmıştır. Çalışmanın kendi tasarımı içinde bir miktatsız etkisi bulgusuna da rastlanmamıştır (Elias vd., 2025; erişilebilir bir özet için bkz. The Conversation, 2026). Bu bulgular 2004-2005 dönemine ve belirli bir program tasarımına aittir. Bugünün koşullarına aktarılabilirliği bu nedenle sınırlıdır.

Düzenlemenin mevcut düzensiz nüfusun kayıt altına alınması, kayıt dışı istihdamın azaltılması veya kamu gelirlerinin artırılması bakımından olumlu sonuç üretmesi, düzensiz girişin arzu edilir bir göç politikası olduğu anlamına gelmemektedir. Düzenleme “*ex post*” bir idarî araçtır ve “*ex ante*” düzenli giriş politikasının veya etkin sınır yönetiminin ikamesi değildir. Bu nedenle 2005 bulguları, düzensiz göçün faydası değil, belirli bir düzenleme tasarımının mevcut bir nüfus üzerindeki etkisi olarak okunmalıdır.

2026'ya ilişkin gözlem ise yalnızca kısa dönemlidir. Olağanüstü sürecin yürütüldüğü yılda İspanya'ya toplam düzensiz varışlar genel bir sıçrama göstermemiş, artış Sebte kara girişleriyle sınırlı kalmıştır (Ministerio del Interior, 2026; Newtral, 2026). Bu gözlemden ne düzenlemenin yeni göçü çekmediği ne de çektiği yönünde nedensel bir sonuç çıkarılabilir. Tek yıllık bir gözlem, karşılaştırma grubu bulunmadığı için etkiyi ölçmeye elverişli değildir. Kurumsal düzeyde de benzer bir ihtiyat gözlenmektedir. Komisyon üyesi Brunner, 4 Ağustos toplantısının ardından düzenleme uygulamaları ile Sebte olayları arasında hâlihazırda doğrudan bir bağ görmediklerini belirtmiştir. Buna karşılık düzenlemelerin Avrupa geneline verdiği sinyal bakımından tartışmalı olduğunu ifade etmiştir (Euronews, 2026e).

İspanya vakası bu haliyle iki düzeyde okunabilir. Birinci düzeyde kriz, düzenleme politikalarının beklenti kanalıyla yeni geçişleri teşvik ettiği yönündeki iddialara dayanak olarak gösterilmiştir. Bazı uzman değerlendirmeleri, Yüksek Mahkeme kararından çok düzenleme politikasının beklenti kanalıyla rol oynamış olabileceğini ileri sürmektedir (Al Jazeera, 2026a). Aynı iddia en üst siyasî düzeyde de dile getirilmiştir. İtalya ve Danimarka öncülüğündeki 22 üye devlet liderinin 1 Ağustos tarihli ortak mektubu, çok sayıda düzensiz göçmenin düzenlenmesini, ele alınması gereken olası bir çekici faktör olarak açıkça anmıştır (Finnish Government, 2026). Bu olası etki kanıtlanmış bir nedensellik değil, sınanması gereken bir hipotezdir. İkinci düzeyde ise vaka, önceki bölümlerde tarif edilen yapısal uyumsuzluğun sahadaki görünümüdür. Göçmen iş gücünü büyüme stratejisinin açık bir unsuru

hâline getirmiş bir ülkeye erişim, ölçekli yasal kanallardan ziyade düzensiz ve jeopolitik olarak kırılgan rotalar üzerinden gerçekleşebilmektedir.

Vaka aynı zamanda bir idarî kapasite dersi içermektedir. Kapsayıcı bir kabul ve düzenleme politikası, hızlı statü işlemleri, etkin kayıt ve kimliklendirme, yerel hizmet planlaması ve işleyen geri dönüş usulleri olmadan sürdürülebilir değildir. Sebte, yalnızca göç baskısını değil, bu baskının krize dönüşmesinde mevcut göç yönetimi mimarisinin rolünü de görünür kılmaktadır. Mimarinin en tartışmalı bileşeni ise sınır kontrolünün üçüncü ülkelerle paylaşılmasıdır.

DIŞ SINIR İŞ BİRLİĞİ VE DIŞSALLAŞTIRMA

2015-2016 krizi sonrasında AB göç stratejisinin belkemiği, sınır kontrol sorumluluğunun üçüncü ülkelerle paylaşılması olmuştur. Lavenex (2006), bu yaklaşımı yukarıya ve dışarıya kaydırma olarak kavramsallaştırmıştır. Literatürde “*externalisation*” (dışsallaştırma) olarak adlandırılan bu politika, bu notta peşinen olumlu veya olumsuz bir tercih olarak ele alınmamaktadır. Sonuçları ölçülmesi gereken bir araç olarak değerlendirilmektedir. Dış sınırların etkin biçimde kontrol edilmesi, bu not açısından tartışmalı bir hedef değil, göç yönetiminin temel kamu fonksiyonlarından biridir. Tartışma, bu görevin üçüncü ülkelere hangi koşullarla devredildiği ve etkinlik, bağımlılık ile hukukilik bakımından nasıl denetlendiği üzerinedir. Mimarinin kurucu belgesi 18 Mart 2016 tarihli AB-Türkiye Mutabakatı’dır. Belge, hukukî niteliği itibarıyla bir uluslararası antlaşma değil siyasî bildiridir. Belgeyle Türkiye’nin Ege üzerinden düzensiz geçişleri durdurması karşılığında dört unsur taahhüt edilmiştir. Bunlar 6 milyar euroluk malî yardım, bire bir yeniden yerleştirme mekanizması, vize serbestisi ve Gümrük Birliği’nin güncellenmesi perspektifidir. Mutabakat, daha sonra kullanılan araçlar açısından önemli bir referans model oluşturmuştur (Freier vd., 2021).

İzleyen araçlar aynı hukukî statüde değildir. Tunus’la 2023’te imzalanan mutabakat muhtırası ile Mısır’la 2024’te açıklanan stratejik ortaklık bildirisi farklı hukukî kategorilere aittir. Mısır bildirisi 7,4 milyar euroluk bir paket içermektedir. Moritanya’yla yapılan ortak bildiri ve Fas’a yönelik programatik sınır yönetimi fonlaması da ayrı kategorilerdir. Rotanın profili bu ilişkinin niteliğini de ortaya koymaktadır. Frontex’in rota değerlendirmesine göre Batı Akdeniz’deki tespitlerin çoğunluğunu Cezayir, Fas ve Mali vatandaşları oluşturmaktadır (Frontex, 2025). Sınır kontrolü görevi paylaşılan ülke, aynı zamanda akışın başlıca kaynaklarından biridir. Bu durum, iş birliğinin karşılıklı bağımlılık üreten yapısını doğrudan görünür kılmaktadır.

Politikanın değerlendirilmesi üç testle yapılmalıdır. Etkinlik testi, geçişlerin hangi ölçüde, hangi rotalarda ve ne kadar süreyle azaldığını ölçer. Bu test rota kayması ve risk yoğunlaşması ihtimalini de kapsar. Bağımlılık ve maliyet testi, üçüncü ülkeye aktarılan siyasî, malî ve diplomatik pazarlık gücünü ve finansman ile yükümlülüklerin öngörülebilirliğini ölçer. Hukukilik ve denetim testi, geri göndermeme ilkesinin, bireysel değerlendirmenin, şeffaflığın, bağımsız izlemenin ve hesap verebilirliğin nasıl güvence altına alındığını ölçer. Üç test birlikte uygulanmadığında tek bir göstergedeki iyileşme, politikanın başarısı olarak sunulabilmektedir.

Etkinlik cephesinde geçiş sayılarındaki düşüş gerçekleşmiştir. Frontex verilerine göre, AB dış sınırlarındaki toplam tespitler 2015’teki 1,82 milyondan 2019’da 142 bine inmiş, 2022-2023 yükselişinin ardından 2025’te yeniden 180 bine gerilemiştir (Frontex, 2026a). Ancak bu düşüşün ne kadarının dış sınır iş birliğine, ne kadarının rota, ekonomik koşullar veya güvenlik ortamına bağlı olduğu mevcut verilerle ayırtılamamaktadır. Karşılaştırma grubu bulunmadığı için etki ölçülememektedir. Düşüş bu nedenle tek başına etkinlik kanıtı sayılamaz.

Bağımlılık cephesinde literatürde öne çıkan temel risk, sınır yönetimi görevinin devrinin aynı zamanda bir pazarlık gücü devri anlamına gelebilmesidir. Adamson ve Tsourapas'ın (2019) göç diplomasisi çerçevesi, hareketlilik yönetiminin devletler arası pazarlığın rutin bir unsuru hâline geldiğini ortaya koymaktadır. Greenhill (2016), göç akınlarını yaratma ve durdurma kapasitesinin özellikle liberal demokrasilere karşı zorlayıcı biçimde kullanılabildiğini göstermektedir. Tsourapas (2019) ise ev sahibi devletlerin barındırdıkları nüfusu “blackmailing” (şantaj) ya da “backscratching” (karşılıklılık) stratejileriyle gelire ve tavize çevirebildiğini raporlamaktadır. El Qadim'in (2014) Fas özelinde ortaya koyduğu üzere bu ülkeler edilgen taşeronlar değildir. İş birliğini geciktirme, koşullandırma ve yeniden fiyatlandırma kapasitesine sahip etkin faillerdir.

Hukukîlik cephesi ise Sebte'de güncel biçimde sınanmaktadır. Hızlandırılmış dönüşlerin bireysel değerlendirme güvenceleriyle ilişkisi ve Yüksek Mahkemenin özet ret uygulamasına çizdiği sınır bu testin somut başlıklarıdır. Buradan çıkan temel devlet ilkesi nettir. Dış sınır iş birliği, yetki ve sorumluluğun denetimsiz devri olarak değil, karşılıklılık, performans ölçümü, hukukî güvence ve yaptırım mekanizmalarıyla kurulmuş kurumsal ortaklık olarak tasarlanmalıdır. Bu ilkenin neden gerekli olduğu, son yılların vakalarında görülebilmektedir.

GÖÇÜN ARAÇSALLAŞTIRILMASI: VAKA KARŞILAŞTIRMASI

Tablo 1'deki vakalar dört ölçütü seçilmiştir. İlk iki ölçüt, yüksek ölçek veya AB düzeyinde önemli kurumsal ve siyasî sonuç üretme ile resmî bir niteleme veya kurumsal değerlendirmenin varlığıdır. Diğer ikisi, güncel bir diplomatik anlaşmazlık bağlamı ve belgelenebilir bir politika sonucudur. Satırların ölçtüğü olay türleri birbirinin aynı değildir. Bazı vakalarda sınıra yönelme, bazılarında fiilî giriş, bazılarında ise üçüncü ülke tarafından yönlendirme söz konusudur. Bu nedenle ölçek sütunundaki değerler doğrudan karşılaştırılmaz. Resmî niteleme sütunu, olayın kendisinin doğrulanıp doğrulanmadığını değil, AB kurumlarının bu olayı araçsallaştırma olarak nitelendirip nitelendirmediğini göstermektedir.

Tablo 1. Avrupa'ya yönelik göçün araçsallaştırıldığı değerlendirilen veya iddia edilen başlıca vakalar, 2020-2026

Yıl	Aktör	Bağlam ve talep	Ölçek	Politika sonucu	Resmî niteleme / kanıt durumu
2020	Türkiye	Suriye ve İdlib gelişmeleri, 2016 Mutabakatı yükümlülüklerine ilişkin anlaşmazlık	Pazarkule ve Evros'ta on binlerce kişi sınıra yöneldi	Sınır sıkılaştırma, mutabakat mimarisi korundu	AB kurumları araçsallaştırma nitelemesi yapmıştır. Nitelemenin kendisi belgelidir, olayın iç mantığı tartışmalıdır
2021	Fas	Polisario lideri Ghalî'nin İspanya'da tedavisi, Batı Sahra anlaşmazlığı	İki günde yaklaşık 9-12 bin kişi Ceuta'ya geçti	AP kınama kararı, takip eden dönemde (Mart 2022) İspanya Batı Sahra pozisyonunu değiştirdi	Avrupa Parlamentosu kararlar resmî niteleme yapmıştır (niteleme doğrulanmıştır)
2021	Belarus	AB yaptırımlarına misilleme	Orta Doğu'dan getirilen binlerce kişi Polonya, Litvanya ve Letonya sınırlarına yönlendirildi	Hibrit tehdit çerçevesinin hukukileşmesi, sınır bariyerleri	AB ortak bildirisinde hibrit tehdit nitelemesi yapılmıştır (niteleme doğrulanmıştır)
2026	Fas (iddia)	Ceuta ve Melilla üzerindeki egemenlik iddiası, ikili gerginlikler	Üç günde yaklaşık 72 bin kişi Ceuta'ya geçti (İspanya İçişleri Bakanlığı)	22 üye devlet mektubu, 4 Ağustos olağanüstü İçişleri Bakanları toplantısı, geçici iç sınır kontrolleri	AB düzeyinde resmî araçsallaştırma nitelemesi yapılmamıştır. Fas resmen reddetmekte, Komisyon rolü değerlendirmektedir

Kaynak: European Commission, Adamson ve Tsourapas, Greenhill, European Parliament, Reuters, Euronews, Time, TEPAV derlemesi

Not: Tablo kapsayıcı bir envanter değildir. Rusya'nın 2023-2024'te Finlandiya kara sınırına yönelik yönlendirme iddiaları, Belarus vakasıyla aynı hibrit kampanya çerçevesinde değerlendirildiğinden ayrı satır olarak listelenmemiştir.

Seri, kurumsal nitelemenin zaman içinde nasıl kurumsallaştığını ortaya koymaktadır. Şubat-Mart 2020 Pazarkule ve Evros krizinde AB kurumları, bugün Fas için tartışılana benzer bir

araçsallaştırma söylemi benimsemiştir (European Commission, 2020). Mayıs 2021 Sebte vakası, İspanya'nın Polisario lideri Brahim Ghali'yi tedavi için kabul etmesinin ardından yaşanmıştır. Avrupa Parlamentosu bu vakada Fas makamlarını, aralarında en az 1.200 refakatsiz çocuğun bulunduğu yaklaşık 9 bin kişinin geçişine göz yummakla resmî olarak suçlamıştır (European Parliament, 2021). Takip eden dönemde, Mart 2022'de İspanya Batı Sahra konusundaki pozisyonunu Fas'ın özerklik planını destekleyecek biçimde değiştirmiştir (Reuters, 2022). Bu sıralama bir nedensellik kanıtı olarak okunmamalıdır.

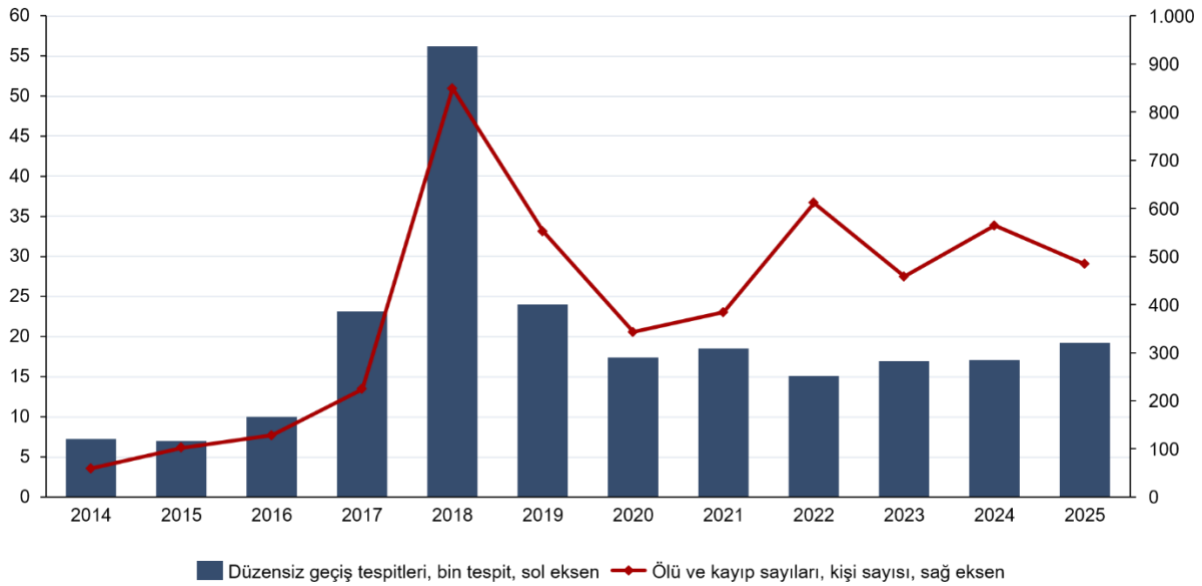
2021 yazında Belarus'un, göçmenleri Polonya, Litvanya ve Letonya sınırlarına yönlendirmesi, araçsallaştırmanın AB hukukuna hibrit tehdit olarak girişini hızlandırmıştır (European Commission, 2021). Kavram, 2024'te kabul edilen Göç ve İltica Paktı'nın kriz ve mücbir sebep düzenlemeleriyle istisnâî tedbirlere imkân veren hukukî bir kategoriye dönüşmüştür. Kavram ayrıca Frontex'in güncel risk analizinde Rusya kaynaklı hibrit kampanyanın standart bileşeni olarak yer almıştır (European Commission, 2026b; Frontex, 2026b). Fas'ın rolünün araçsallaştırma olarak yorumlandığı 2026 vakası ise, bu yorum doğrulanırsa serinin ölçek itibarıyla en büyük halkasıdır.

Bu noktada analitik bir dikkat şerhi gereklidir. Devlet stratejisi düzeyindeki bu çerçeveler, geçiş yapanların bireysel kararlarını açıklamaz. Her kitlesel geçişin yalnızca bir devlet operasyonu olarak açıklanması iki riski birlikte taşır. Yapısal itici faktörler göz ardı edilir ve bireysel kararlar analiz dışında bırakılır. Üstübeci'nin (2018) Türkiye ve Fas karşılaştırmasında ortaya koyduğu gibi düzensiz statü, bireyin değişmez bir niteliğinden ziyade ilgili hukuk rejimi, giriş biçimi ve ikamet koşulları içinde tanımlanan idarî-hukukî bir kategoridir. Bu durum, düzensiz girişin sınır yönetimi bakımından bir kamu politikası problemi olduğu gerçeğini ortadan kaldırmamaktadır. Devlet stratejisi ile bireysel karar, aynı olayın birbirine indirgenemeyecek iki katmanıdır. Vakaların ortaya koyduğu bağımlılık riski, politikanın maliyet hanesinin yalnızca bir kalemidir.

DİŞ SINIR İŞ BİRLİĞİNİN DOLAYLI MALİYETLERİ

Dış sınır iş birliğinin doğrudan maliyeti, üçüncü ülkelere aktarılan fonlardır. Bunun yanında üç dolaylı maliyet kalemi bulunmaktadır. Bu kalemler birlikte değerlendirildiğinde, politikanın maliyet etkinliğinin yalnızca geçiş sayısındaki düşüşle ölçülmesinin eksik kaldığı görülmektedir. Birinci kalem, önceki bölümde ele alınan devredilmiş pazarlık gücüdür. İkinci kalem, insanî bilançodur. Bu bilançonun rota düzeyindeki kaydı, tespit sayılarıyla birlikte okunduğunda daha anlamlı hâle gelmektedir.

Şekil 7. Batı Akdeniz rotasında düzensiz geçiş tespitleri ve kayıtlı ölü ve kayıp sayısı, bin tespit ve kişi, 2014-2025

Kaynak: Frontex, Uluslararası Göç Örgütü (IOM), TEPAV hesaplamaları

Not: Frontex serisi kişi değil tespit olayı saymaktadır. İki seri farklı kayıt sistemlerine dayandığı için birbirine oranlanamaz.

Rota, düşen tespitlere rağmen kayıp vermeye devam etmektedir. IOM Kayıp Göçmenler Projesine göre yalnızca Batı Akdeniz rotasında 2014'ten bu yana en az 5 bin kişi ölmüş veya kaybolmuştur (IOM Missing Migrants Project, 2026). Yıllık kayıtlı ölüm ve kayıplar 2018'de 849 ile zirve yapmış, 2025'te 484 olarak kaydedilmiştir. Aynı dönemde Frontex tespitleri 2018'deki 56 binlik zirveden 2025'te 19 bine gerilemiştir (Şekil 7). Tespitler %66 azalırken kayıtlı ölüm ve kayıplar %43 azalmıştır. İki seri farklı kayıt sistemlerinden geldiği için birbirine oranlanmamıştır ve bu farkın büyüklüğünden risk yoğunluğu hesaplanamaz.

Bulgu yine de bir yöne işaret etmektedir. Frontex, geçiş güzergâhlarının Gambiya ve Gine'ye doğru kaydığını; bunun 2.000 kilometreyi aşan, on günden uzun süren ve yetersiz donanıyla gerçekleştirilen yolculuklara yol açtığını raporlamaktadır. (Frontex, 2026b). Bu bulguyla birlikte okunduğunda kayıtlar, rotalarda daha yüksek bir risk yoğunlaşması ihtimaliyle tutarlıdır. Kesin bir nedensellik kurmaya ise izin vermemektedir. En kırılgan grup çocuklardır. 2023'te Akdeniz üzerinden altı AB ülkesine 55.704 çocuk ulaşmış ve bunların %64'ü refakatsiz ya da ailesinden ayrı düşmüş çocuklar olmuştur (UNHCR, UNICEF ve IOM, 2023). Bu verinin coğrafi evreni Batı Akdeniz rotası veya Sebte değil, Akdeniz'in bütünüdür.

Üçüncü kalem, AB içi maliyettir. İtalya, Sebte sonrasında kara sınırı olmayan bir üye devletle iç sınır kontrollerini geçici olarak yeniden uygulamaya koymuştur. Fransa ve Portekiz de kontrolleri sıkılaştırmıştır. Bu adımlar, 2015'ten bu yana süreklilik kazanan geçici kontrol uygulamalarının yeni bir örneğidir. İspanya'nın 8 Ağustos'ta İtalya'dan gelen yolculara karşılık olarak başlattığı kontroller ise uygulamanın üye devletler arasında misilleme dinamiği kazanabildiğini göstermiştir (Al Jazeera, 2026c). Schengen Sınır Kodu bu kontrollere ancak istisnaî ve süreli olarak izin vermektedir. Uygulamada ise kontrollerin giderek süreklilik kazandığı gözlenmektedir. Bunun iktisadî bir karşılığı da vardır. Avrupa Parlamentosu Araştırma Servisinin (EPRS) 2016 tarihli çalışması, iç sınır kontrollerinin kalıcılığının

yalnızca doğrudan kalemlerde AB ekonomisine yılda 5 ila 18 milyar euro maliyet yükleyeceğini tahmin etmiştir (EPRS, 2016). Bu tarihsel bir tahmindir ve güncel fiyatlara çevrilmemiştir.

Vaka, Lavenex'in dışsallaştırma ile iç serbest dolaşım arasındaki gerilime ilişkin çerçevesiyle de tutarlıdır. Dış sınır yönetiminde üçüncü ülkelere bağımlılığın arttığı durumlarda, iç serbest dolaşımın dış politika krizlerinden etkilenme riski de artabilmektedir. Bu tablo, Schengen rejiminin iç ve dış siyasî gelişmelere duyarlılığı bakımından ayrıca izlenmesi gereken bir gelişmedir. Üç dolaylı maliyet kalemi birlikte değerlendirildiğinde, notun açılışta kurduğu tez sıranabilir hâle gelmektedir.

SONUÇ

Sebte krizi, kısa sürede yoğunlaşan düzensiz hareketliliğin yerel ve ulusal idarî kapasiteyi aşabildiğini ortaya koymuştur. Buna karşılık tek bir sınır krizi, Avrupa'daki genel göç eğilimini temsil etmemektedir. Kriz, AB dış sınırlarındaki tespitlerin 2021 sonrasının en düşük düzeyinde seyrettiği ve İspanya'ya varışların dörtte bir azaldığı bir dönemde ortaya çıkmıştır. Olayı olağan dışı kılan yalnızca akışın büyüklüğü değil, akışın tek noktada ve kısa sürede yoğunlaşarak yerel kurumsal kapasiteyi aşmasıdır. Not, üç bulguyla kapanmaktadır. Birincisi, Avrupa'nın iş gücü ihtiyacı kalıcıdır. EUROPOP2025 temel senaryosunda çalışma çağındaki nüfus 2100'e kadar 64,9 milyon kişi azalmaktadır. Sıfır net göç senaryosunda aynı kayıp 137,2 milyon kişiye çıkmaktadır. Bu nedenle göç, projeksiyonlarda nüfus dengesini belirleyen başlıca değişkenlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Göç yine de tek başına çözüm oluşturmamaktadır. İkincisi, ihtiyaç ile ölçekli düzenli hareketlilik kanalları arasındaki uyumsuzluk, kaynak ülke koşulları, ağlar ve kaçakçılıkla birlikte düzensiz hareketliliği besleyen koşullardan birini oluşturmaktadır. Bu nedenle düzensizlik ne yalnızca sınır tedbirleriyle ne de yalnızca kanal genişletmeyle yönetilebilir. Üçüncüsü, dış sınır iş birliği kısa vadede geçiş baskısını azaltma kapasitesi taşımaktadır; ancak gözlenen düşüşlerin nedensel olarak bu politikalara atfedilmesi her vakada mümkün değildir. Yeterli hukukî güvence, denetim ve karşılıklılık bulunmadığında bu iş birliği üçüncü ülkelere pazarlık gücü devredebilmekte ve Schengen'in işleyişi üzerinde ek maliyetler yaratabilmektedir.

Bu üç bulgu, notun açılışında kurulan tezi desteklemektedir. Yüksek yoğunluklu düzensiz hareketlilik, yalnızca sınır hattında ortaya çıkan bir güvenlik sorunu değildir. İşgücü politikası, iltica sistemi, geri dönüş kapasitesi, dış ilişkiler, kamu maliyesi ve toplumsal uyumla birlikte ele alınması gereken çok boyutlu bir devlet kapasitesi meselesidir. AB İçişleri Bakanlarının 4 Ağustos'ta erken uyarı, bilgi paylaşımı, geri dönüş ve dış sınır kapasitesi başlıklarında uzlaşması da bu okumayla tutarlıdır.

Tez, izlenebilir bir öngörüye dönüştürülebilir. Dört hedefi ortak bir kurumsal çerçevede birleştiren bir tasarım kurulmadığı sürece, dış sınırlardaki toplam tespitler düşmeye devam etse dahi tek noktada yoğunlaşan kriz tipi olayların tekrarlanması beklenmelidir. Nitekim Guardia Civil, kesim tarihi itibarıyla sosyal medyada 15 Ağustos için yeni bir kitlesel geçiş çağrısının dolaştığından haberdar olduğunu açıklamıştır (Reuters, 2026b). Bu öngörü üç göstergeyle izlenebilir. Bunlar; dış sınır hattındaki tek noktali yığılmaların sıklığı, geri dönüş ve statü işlemlerinin ortalama süresi ve iç sınır kontrollerinin toplam uygulama günüdür. Avrupa açısından sürdürülebilir yaklaşım, düzenli ve seçici hareketlilik kanallarını etkin sınır yönetimi, hızlı ve hukuka uygun iltica süreçleri, uygulanabilir geri dönüş mekanizmaları ve yerel hizmet kapasitesiyle birlikte yürütmektir. Üçüncü ülkelerle kurulan sınır iş birliğinde ise ölçüt, sorumluluğun denetimsiz devri değil, karşılıklılık, maliyet paylaşımı ve hukukî öngörülebilirlik

temelinde tanımlanmış bir ortaklıktır. Sebte'de yaşanan can kayıpları, hem etkin ve insanî sınır yönetimi hem de güvenli ve düzenli kanallar yönündeki düzenleme ihtiyacının aciliyetini ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede sürdürülebilir göç yönetiminin hedefi, göçü azamileştirmek veya bütünüyle durdurmak değildir. Hedef, ekonomik ve demografik ihtiyaçlarla uyumlu düzenli ve seçici kanalları, uluslararası koruma yükümlülüklerini, düzensiz geçişleri sınırlandıran etkin sınır yönetimini ve kalış hakkı bulunmayanlar için uygulanabilir geri dönüş mekanizmalarını aynı kurumsal mimaride birleştirmektir. İşgücü ihtiyacı düzensiz göçü meşrulaştırmamakta, sınır kontrolü de hukukî yükümlülükleri ortadan kaldırmamaktadır.

KAYNAKÇA

- ACLED. (2026). *Ülke-yıl siyasi şiddet olayları veri setleri* [Veri seti, 24 Temmuz 2026 kesimi]. Armed Conflict Location and Event Data Project. <https://acleddata.com> (Erişim tarihi: 4 Ağustos 2026)
- Acosta Sánchez, M. A. (2022). Ceuta y Melilla en el Espacio Schengen: Situación actual y opciones de futuro. *Peace & Security – Paix et Sécurité Internationales*, 10. https://doi.org/10.25267/Paix_secur_int.2021.i10.1801
- Act of Accession. (1985). *Act concerning the conditions of accession of the Kingdom of Spain and the Portuguese Republic and the adjustments to the Treaties, Protocol No. 2 on the Canary Islands and Ceuta and Melilla*. Official Journal of the European Communities, L 302, 15 Kasım 1985.
- Adamson, F. B. ve Tsourapas, G. (2019). Migration diplomacy in world politics. *International Studies Perspectives*, 20(2), 113-128. <https://doi.org/10.1093/isp/eky015>
- Al Jazeera. (2026a, 2 Ağustos). Why has EU called an emergency meeting on Spain migrant surge? *Al Jazeera*.
- Al Jazeera. (2026b, 14 Temmuz). “Country grows, we grow too”: 1 million migrants seek legal status in Spain. *Al Jazeera*.
- Al Jazeera. (2026c, 7 Ağustos). Spain imposes border checks on Italy as countermeasure in Ceuta spat. *Al Jazeera*.
- Banco de España. (2025). *Informe anual 2024*. Banco de España.
- Borjas, G. J. (1994). The economics of immigration. *Journal of Economic Literature*, 32(4), 1667-1717.
- CGPJ. (2026, 8 Temmuz). *El Tribunal Supremo confirma que la ley no permite las “devoluciones en caliente” de los migrantes que pretenden entrar a nado en Ceuta y Melilla* [Basın duyurusu]. Consejo General del Poder Judicial.
- Clemens, M. A. (2011). Economics and emigration: Trillion-dollar bills on the sidewalk? *Journal of Economic Perspectives*, 25(3), 83-106. <https://doi.org/10.1257/jep.25.3.83>
- CNN. (2026, 31 Temmuz). Spanish leader slams “selfish” EU response as death toll from Ceuta crossings climbs. *CNN*.
- Coppel, J., Dumont, J.-C. ve Visco, I. (2001). *Trends in immigration and economic consequences* (OECD Economics Department Working Papers No. 284). OECD. <https://doi.org/10.1787/553515678780>
- Declaration on the towns of Ceuta and Melilla. (2000). *Final Act of the Agreement on the Accession of the Kingdom of Spain to the Convention implementing the Schengen Agreement*. Official Journal of the European Communities, L 239, 22 Eylül 2000, s. 69.
- Delegación del Gobierno en Melilla. (2026, 4 Ağustos). *Hükümet Delegatesi Sabrina Moh'un basın toplantısı açıklamaları*. Delegación del Gobierno en Melilla.
- Dustmann, C., Schönberg, U. ve Stuhler, J. (2016). The impact of immigration: Why do studies reach such different results? *Journal of Economic Perspectives*, 30(4), 31-56. <https://doi.org/10.1257/jep.30.4.31>
- El Español. (2026a, 7 Ağustos). Marruecos eleva a 14 los muertos y 236 los heridos durante la crisis migratoria de Ceuta [Canlı takip]. *El Español*.
- El Español. (2026b, 8 Ağustos). Anas Lafhel y los 58 jóvenes en prisiones de Marruecos por la invasión de Ceuta: “Les acusan de agredir a policías con armas”. *El Español*.
- El Pueblo de Ceuta. (2026, 7 Ağustos). Un equipo técnico del Ministerio de Infancia se traslada a Ceuta para agilizar la acogida de menores. *El Pueblo de Ceuta*.

- El Qadim, N. (2014). Postcolonial challenges to migration control: French-Moroccan cooperation practices on forced returns. *Security Dialogue*, 45(3), 242-261. <https://doi.org/10.1177/0967010614533139>
- eldiario.es. (2026, 4 Ağustos). Marlaska cifra en 72.000 las personas que entraron en Ceuta, de las cuales han regresado a Marruecos 70.000 [Canlı takip]. *eldiario.es*.
- Elias, F., Monràs, J. ve Vázquez-Grenno, J. (2025). Understanding the effects of granting work permits to undocumented immigrants. *Journal of Labor Economics*, 43(3), 763-802. <https://doi.org/10.1086/730122>
- EPRS. (2016). *The cost of non-Schengen: Civil liberties, justice and home affairs aspects*. European Parliamentary Research Service.
- Euronews. (2025, 1 Ekim). Spain bets on migrants to counter labour shortage and boost growth. *Euronews*.
- Euronews. (2026a, 1 Ağustos). 22 EU leaders call for emergency talks over Ceuta migrant crisis. *Euronews*.
- Euronews. (2026b, 3 Ağustos). At least 72 dead in Ceuta, Spain says, as EU prepares talks on uncontrolled migrant crossings. *Euronews*. <https://www.euronews.com/my-europe/2026/08/03/at-least-72-dead-in-ceuta-spain-says-as-eu-prepares-talks-on-uncontrolled-migrant-crossing>
- Euronews. (2026c, 2 Ağustos). Spanish government received intelligence warnings of Ceuta migrant surge according to a report. *Euronews*.
- Euronews. (2026d, 1 Ağustos). "Not a single person reached mainland Spain or the rest of the EU", says von der Leyen. *Euronews*.
- Euronews. (2026e, 4 Ağustos). "Full solidarity" with Spain after Ceuta as crisis tests EU resilience, migration commissioner says. *Euronews*.
- Euronews. (2026f, 3 Ağustos). Italy to propose Albania-like migrant centres at the EU level. *Euronews*.
- European Commission. (2020, 3 Mart). *Komisyon Başkanı von der Leyen'in Yunanistan-Türkiye sınırı ziyaretindeki basın açıklaması*, *Kastanies*. European Commission.
- European Commission. (2021, 23 Kasım). *Joint communication on responding to state-sponsored instrumentalisation of migrants at the EU external border* (JOIN(2021) 32 final). European Commission.
- European Commission. (2026a, 14 Temmuz). *Demographic transformation in the EU: Challenges and opportunities* (Üçüncü Demografi Raporu). European Commission ve Joint Research Centre.
- European Commission. (2026b, 10 Haziran). *Pact on Migration and Asylum enters into application on 12 June* (Basın bülteni IP/26/1285). European Commission.
- European Parliament. (2021, 10 Haziran). *Resolution 2021/2747(RSP) on the breach of the UN Convention on the Rights of the Child and the use of minors by the Moroccan authorities in the migratory crisis in Ceuta*. European Parliament.
- Eurostat. (2026a). *EUROPOP2025 - Population projections at national level (2025-2100)* [Veri seti proj_25np, temel senaryo ve sıfır net göç duyarlılık testi]. Eurostat. (Erişim tarihi: 5 Ağustos 2026)
- Eurostat. (2026b). *Population projections in the EU* [Statistics Explained, Nisan 2026 veri çekimi]. Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_projections_in_the_EU (Erişim tarihi: 4 Ağustos 2026)
- Eurostat. (2026c). *demo_pjangroup, jvs_q_nace2, migr_resfirst, migr_resbc1, une_rt_a ve yth_empl_100 veri setleri* [Veri setleri]. Eurostat. (Erişim tarihi: 4 Ağustos 2026)

- Finnish Government. (2026, 1 Ağustos). *Joint letter from EU leaders on the Situation in Ceuta* [Ortak mektup]. Prime Minister's Office of Finland. <https://valtioneuvosto.fi/en/-/eu-johtajien-kirje-ceutan-tilanteesta-1> (Erişim tarihi: 11 Ağustos 2026)
- France 24. (2026, 31 Temmuz). France and Italy tighten border controls over migrant crisis in Spain's Ceuta. *France 24*.
- Freier, L. F., Micinski, N. R. ve Tsourapas, G. (2021). Refugee commodification: The diffusion of refugee rent-seeking in the Global South. *Third World Quarterly*, 42(11), 2747-2766. <https://doi.org/10.1080/01436597.2021.1956891>
- Frontex. (2025). *Western Mediterranean route - Annex*. Frontex.
- Frontex. (2026a). *Detections of illegal border crossings* [Aylık veri seti, Nisan 2026 kesimi]. Frontex. (Erişim tarihi: 4 Ağustos 2026)
- Frontex. (2026b). *Annual risk analysis 2026/2027*. Frontex.
- Greenhill, K. M. (2016). Open arms behind barred doors: Fear, hypocrisy and policy schizophrenia in the European migration crisis. *European Law Journal*, 22(3), 317-332. <https://doi.org/10.1111/eulj.12179>
- INE. (2026). *Encuesta de población activa, Estadística continua de población ve Índice de precios de vivienda* [Veri setleri]. Instituto Nacional de Estadística. (Erişim tarihi: 4 Ağustos 2026)
- Infobae. (2026, 9 Ağustos). La Guardia Civil encuentra otro cuerpo sin vida y se elevan a 83 las víctimas de la entrada masiva halladas en Ceuta. *Infobae*.
- IOM Missing Migrants Project. (2026). *Global figures* [Veri seti, 30 Temmuz 2026 kesimi]. International Organization for Migration. <https://missingmigrants.iom.int> (Erişim tarihi: 4 Ağustos 2026)
- Irish Examiner. (2026, 4 Ağustos). European ministers agree to tackle online misinformation in wake of Ceuta crisis. *Irish Examiner*.
- Kerr, S. P. ve Kerr, W. R. (2011). *Economic impacts of immigration: A survey* (NBER Working Paper No. 16736). National Bureau of Economic Research. <https://doi.org/10.3386/w16736>
- Lavenex, S. (2006). Shifting up and out: The foreign policy of European immigration control. *West European Politics*, 29(2), 329-350. <https://doi.org/10.1080/01402380500512684>
- Ley Orgánica 1/1995. (1995, 13 Mart). *Estatuto de Autonomía de Ceuta*. Boletín Oficial del Estado, (62), 8055-8061.
- Massey, D. S. (1990). The social and economic origins of immigration. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 510, 60-72.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A. ve Taylor, J. E. (1993). Theories of international migration: A review and appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431-466.
- Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación. (2026). *Ceuta, Melilla and the integrity of the Schengen Area*. Gobierno de España. <https://www.exteriores.gob.es/en/Comunicacion/Exteriores-explica> (Erişim tarihi: 7 Ağustos 2026)
- Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones. (2026). *Afiliación de extranjeros a la Seguridad Social* [Veri seti]. Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones. (Erişim tarihi: 4 Ağustos 2026)
- Ministerio del Interior. (2026). *Informe quincenal sobre inmigración irregular, No. 1-13* [1 Ocak-15 Temmuz 2026 kümülatif verileri]. Ministerio del Interior. (Erişim tarihi: 4 Ağustos 2026)

- Morocco World News. (2026, 4 Ağustos). Tetouan court postpones trial of 62 defendants over Ceuta crisis. *Morocco World News*. <https://www.moroccoworldnews.com/2026/08/333084/tetouan-court-postpones-trial-of-62-defendants-over-ceuta-crisis>
- Newtral. (2026, 31 Temmuz). El impacto en la llegada irregular de migrantes desde que se anunció la regularización extraordinaria. *Newtral*.
- OECD. (2025a). *International migration database* [Veri seti]. Organisation for Economic Co-operation and Development. (Erişim tarihi: 4 Ağustos 2026)
- OECD. (2025b). *OECD economic surveys: Spain*. Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Pinkus, D. ve Ruer, N. (2025). *The demographic divide: Inequalities in ageing across the European Union* (Bruegel Policy Brief No. 13/2025). Bruegel.
- Público. (2026, 4 Ağustos). El Gobierno destinará 25 millones adicionales a Ceuta para la acogida de menores migrantes. *Público*. <https://www.publico.es/politica/gobierno-destinara-25-millones-adicionales-ceuta-acogida-menores-migrantes.html>
- Real Instituto Elcano. (2025). *Foreign workers power economic growth*. Real Instituto Elcano.
- Reuters. (2022, 18 Mart). Spain backs autonomy plan for Western Sahara in policy shift. *Reuters*.
- Reuters. (2026a, 3 Ağustos). Spain's Ceuta overwhelmed as thousands remain after migrant border rush. *Reuters*.
- Reuters. (2026b, 7 Ağustos). Italy defies Spanish demand to lift border curbs over Ceuta crisis. *Reuters*.
- TelQuel. (2026, 4 Ağustos). Nador: 52 personnes poursuivies après avoir tenté d'entrer à Melilia. *TelQuel*. https://telquel.ma/instant-t/2026/08/04/nador-52-personnes-poursuivies-apres-avoir-tente-dentrer-a-melilia_2002109
- The Conversation. (2026, 5 Şubat). Spain already regularised over half a million undocumented migrants in 2005. Here's what happened to its economy. *The Conversation*.
- The Hill. (2026, 31 Temmuz). Ceuta migrant crisis sparks EU border tensions. *The Hill*.
- Time. (2026, 31 Temmuz). Why thousands of Moroccan migrants crossed into the Spanish exclave Ceuta. *Time*.
- Tsourapas, G. (2019). The Syrian refugee crisis and foreign policy decision-making in Jordan, Lebanon, and Turkey. *Journal of Global Security Studies*, 4(4), 464-481. <https://doi.org/10.1093/jogss/ogz016>
- UNHCR, UNICEF ve IOM. (2023). *Migrant and refugee children in Europe: Accompanied, unaccompanied and separated*. UNHCR, UNICEF ve IOM.
- United Nations. (t.y.). *Non-Self-Governing Territories*. United Nations. <https://www.un.org/dppa/decolonization/en/nsqt> (Erişim tarihi: 7 Ağustos 2026)
- Üstübcü, A. (2018). *The governance of international migration: Irregular migrants' access to right to stay in Turkey and Morocco*. Amsterdam University Press.